

Verslag Overleg Literaire Organisatoren

Datum: zaterdag 20 september 2025

Tijd: 13:00 - 14:45

Locatie: Poetik Bazar (Hallen van Schaarbeek - 22a rue Royale Sainte-Marie, 1030 Brussels)

Voorzitter: Dave Van Robays (Poëziecentrum)

Secretaris: Lora De Baeremaeker (OLO)

Verontschuldigd: Aline Lapeire (deBuren), Willem Bongers-Dek (deBuren), Vincent Coomans (Bibliotheek Kortrijk), Marijke Rekkers (Villa Verbeelding), Danny Theuwis (30CC), Dirk Holemans (Oikos), Tim Thomaes (Dans! Dichter! Dans!), Uschi Cop (Hyster-X), Stefan Boonen (Kabaal), Dirk Terryn (Lezerscollectief), Lara Rogiers (Literatuur Vlaanderen), Gitt Smans (Verhalenweverij), Saskia Boets (Luisterpuntbibliotheek), Rozemarijn Van Kalmthout (Huis van Herman Teirlinck), Jens Dawn (DOP Platform), An Leenders (Creatief Schrijven)

Aanwezig: Miksi Brouwer (SpeakEasy Spoken Word BXL), Steven Heene (Behoud de Begeerte), Hendrik Tratsaert (Passa Porta), Michaël Vandebril (Boeken en Letteren stad Antwerpen), Lisa Van der Auwera (VAV), Dave Van Robays (Poëziecentrum), Pim Cornelussen (VONK & Zonen), Douwe Haenen (Curieus), Hein Huyghe (Dichters Van Wacht), An Vandermeulen (Globe Aroma), Lora De Baeremaeker (OLO)

1. Voorstellingsrondje, goedkeuren notulen 20/06/2025

Notulen worden goedgekeurd.

2. Gastspreker: An Vandermeulen, Globe Aroma

<https://www.globearoma.be/>

An Vandermeulen, coördinator van Globe Aroma, gaf een toelichting over de werking van de organisatie. Globe Aroma is een multidisciplinaire kunstorganisatie die kunstenaars ondersteunt die omwille van migratie of vlucht hun praktijk in Brussel willen voortzetten. Hoewel de organisatie vaak als “sociaal” wordt gezien, benadrukt An dat Globe Aroma in de eerste plaats vertrekt vanuit het artistieke project en niet vanuit de vluchtelingenstatus van de kunstenaars.

Kunstpraktijk en infrastructuur

Globe Aroma werkt met kunstenaars uit uiteenlopende disciplines: beeldende kunst, theater, literatuur, poëzie, muziek en meer. De organisatie beschikt over een eigen ruimte in het centrum van Brussel, die ze recent heeft kunnen aankopen. Daarnaast onderzoekt ze de mogelijkheid om ook woonruimte te creëren, aangezien kunstenaars vaak in een kwetsbare huisvestingssituatie belanden. Globe Aroma werkt hiervoor samen met partners die expertise hebben in wonen en sociaal-juridische begeleiding.

Werking en trajecten

Kunstenaars die bij Globe Aroma aankloppen, doorlopen een traject in twee fasen:

- Verkennende fase (± 6 maanden): leren kennen van de kunstenaar en hun praktijk, try-outs, vertaalondersteuning en aftoetsen bij welk cultureel veld de praktijk aansluit.
- Verdiepende fase (2–3 jaar): intensieve begeleiding rond portfolio, netwerkopbouw en zichtbaarheid.

De organisatie begeleidt momenteel een vijftiental beeldende kunstenaars, een vijftiental muzikanten/performers en een vijftal schrijvers/woordkunstenaars.

Meertaligheid

Meertaligheid is een grote uitdaging in de werking. De kunstenaars die bij Globe Aroma actief zijn, spreken een breed scala aan talen. Momenteel gaat het o.a. om Arabisch, Farsi, Tigrinya, Dari, Oekraïens, Russisch en Georgisch. Binnen het team (acht medewerkers, groeiend naar tien) is het onmogelijk al die talen te dekken. Er wordt daarom gewerkt met informeel vertalen door collega's of kunstenaars zelf. Globe Aroma streeft ernaar om geen hiërarchie tussen talen te laten ontstaan: gesprekken verlopen zo veel mogelijk in Nederlands, Frans en Engels, maar vaak ook via fluistervertalingen. Dit maakt de samenwerking tijdsintensief, maar essentieel.

Voorbeeldcase: Remi Sarmini

De Syrische theatermaker Remi Sarmini illustreert deze aanpak. Hij schrijft in het Arabisch en leerde in Tunesië Frans, waarna hij in Brussel belandde. Globe Aroma hielp hem zijn praktijk te vertalen naar de Belgische context door hem in contact te brengen met acteurs en partners. Zijn werk is meertalig opgezet (Arabisch, Frans, Engels en Nederlands), zodat verschillende publieken en medemakers kunnen aansluiten. Dit toont hoe meertaligheid een artistiek vertrekpunt kan worden.

Zichtbaarheid van de kunstenaars

Globe Aroma wil vermijden dat projecten vooral als “van Globe Aroma” worden gezien. Het doel is dat de kunstenaars zelf zichtbaar zijn, met een eigen portfolio en netwerk. Op de website van Globe Aroma zijn de individuele portfolio's van de betrokken kunstenaars te vinden. Hoe minder de organisatie op de voorgrond staat, hoe beter: het gaat om de zichtbaarheid van de kunstenaars zelf.

3. Herstructurering van het OLO en verkiezing co-voorzitters

Het overleg ging uitgebreid in op herstructurering van het OLO. De bestaande situatie met een roulerend voorzitterschap en versnipperde mandaten bleek weinig efficiënt en zorgde voor onduidelijkheid in de vertegenwoordiging. Het volledige voorstel voor nieuwe structuur kan je terugvinden in de bijlage.

Er werd uitvoerig stilgestaan bij de vraag hoe onafhankelijk het OLO kan functioneren gezien de subsidiëring door Literatuur Vlaanderen. Sommigen uiten zorgen over mogelijke afhankelijkheid, anderen benadrukten dat de nieuwe structuur juist meer slagkracht en duidelijkheid kan bieden. Belangrijk is dat de co-voorzitters namens het OLO optreden en consistent vertegenwoordiging opnemen.

Het voorstel voor de nieuwe structuur werd, na bespreking en enkele kanttekeningen, goedgekeurd. Kandidaturen voor de twee co-voorzitters kunnen tot 10 november ingediend worden via [dit formulier](#). Een uitgebreid profiel en de verkiezingsprocedure vind je terug in bijlage.

Naast het nieuwe voorzitterschap, wordt er ook gezocht naar thema's voor de Thematafels die in 2026 georganiseerd worden. De Thematafels brengen leden samen rond een relevant thema (bv. poëzie, festivalwerking, residenties, grensoverschrijdend gedrag) en leveren concrete input voor de sector én richting beleid.

Belangrijk: wie een thema voorstelt, engageert zich ook om als Thematrekker op te treden. Dat betekent: de bijeenkomsten plannen en voorbereiden, de sessie leiden, en de tafel opvolgen.

Thema's kunnen uiterlijk 10 november 2025 doorgestuurd worden [via dit formulier](#).

4. Update vertegenwoordigingen: VRT, Boektopia, De Boon, BoekenOverleg

4.1 VRT

Het OLO blijft vertegenwoordigd in het overleg met de VRT. Via [dit formulier](#) kan je evenementen doorgeven die eventueel opgenomen worden in de VRT Lees Mee-nieuwsbrief, en eventueel breder worden verspreid binnen de redacties.

Culture Club stopt. Er komt een nieuw cultuurprogramma, o.a. met een videopodcast en een radioprogramma rond Michèle Cuvelier. Literatuur zal hierin ook aan bod blijven komen, zij het op een andere manier.

4.2 De Boon

Vorbereidingen voor de volgende editie zijn bezig. De prijsuitreiking vindt plaats op 24 maart in Mechelen. De longlist wordt op 28 november bekend gemaakt. De volgende gaststad na Mechelen is Brugge.

Het project 'Boon voor Onderwijs' blijkt succesvol: veel scholen toonden interesse, maar slechts 15 konden deelnemen wegens beperkte middelen. Er wordt gezocht naar bijkomende financiering, voornamelijk via bedrijven.

Het Vermeylenfonds stopte als sponsor van de publieksprijs, maar een vervanger is gevonden in de Gezinsbond, waardoor de publieksprijzen (kinderen & jongeren / fictie & non-fictie) kunnen blijven bestaan.

Op 4 december vindt in Hotel Dumont een sponsor-evenement plaats om extra fondsen te werven.

4.3 Boektopia

Steven Van Ammel coördineert mee het programma, dat naast Kortrijk ook loopt in andere steden (Boektopia op toer). Het programma vind je in bijlage.

Vanaf volgend jaar zal er waarschijnlijk zowel een editie in Kortrijk als in Antwerpen komen - na elkaar.

4.4 BoekenOverleg

Het BoekenOverleg bereidt een nieuw memorandum voor, dat volgend jaar gepubliceerd zal worden. Het huidige document kan je terugvinden in bijlage. Het OLO is uitgenodigd om input te leveren.

Wat zijn thema's die (dringende) aandacht nodig hebben? Zijn er spelers aan tafel daarmee bezig? Wat kunnen we nu doen dat tegen januari (volgend overleg) impact heeft? Willen we volgend (na)jaar een Staat van het Boek organiseren voor de federale overheid? We vragen om op voorhand na te denken over deze vragen, zodat we op het moment van het overleg hierover kort kunnen brainstormen.

Het is belangrijk dat het OLO tijdig nadenkt over concrete voorstellen die vanuit het veld kunnen worden ingebracht. Er zal een apart (online) overlegmoment georganiseerd worden, op initiatief van VONK & Zonen, zodat iedereen vooraf het huidige memorandum kan doornemen en gericht kan bespreken waar accenten moeten liggen of wat ontbreekt.

5. Beleid grensoverschrijdend gedrag

Op het BoekenOverleg werd een update gegeven over de plannen rond een gezamenlijk beleid voor de literaire sector. Er is zicht op middelen van het ministerie van Cultuur, Jeugd en Media (nog in afwachting van formele goedkeuring).

Het voorstel is dat er drie vertrouwenspersonen worden opgeleid, die op freelancebasis beschikbaar zijn, in de eerste plaats voor makers. Het voorstel kan je vinden in bijlage. De vacature hiervoor wordt binnenkort uitgeschreven; OLO-leden wordt gevraagd die breed te verspreiden. Zowel mensen mét als zonder eerdere opleiding kunnen zich kandidaat stellen.

Organisaties kunnen beroep doen op de vertrouwenspersonen via een abonnementssysteem (circa €500/jaar voor structureel erkende organisaties). Voor niet-structureel erkende organisaties moet dit via projectaanvragen worden ingecalculeerd. Dit leidde tot bezorgdheden, omdat kleinere organisaties niet zomaar €500 in één projectbudget kunnen voorzien. Een mogelijke oplossing is dat er samenwerking gezorgd wordt met gesubsidieerde organisaties.

Daarnaast werkte Astrid Haerens aan een verkorte gedragscode, namens de VAV, die hier is toegevoegd in bijlage. Deze zou in een volgende vergadering verder besproken kunnen worden. Belangrijk is dat implementatie niet enkel inhoudt dat de gedragscode verspreid wordt, maar dat er ook duidelijke afspraken moeten komen over meldpunten, vertrouwenspersonen en hoe deze vergoed kunnen worden, zeker voor freelancers en kleine organisaties.

→ Er werd een opmerking gegeven over de vacature van de vertrouwenspersonen. Het is belangrijk dat de groep die de sollicitaties afneemt, divers ingevuld wordt.

6. Varia

6.1 Onderzoeksmogelijkheden bij VLAIO

Paul Hermans, Matthijs De Ridder (met Carlo Van Baelen en Eva Van Remoortel) en Willem Bongers-Dek gingen begin maart op gesprek bij VLAIO om af te stemmen welke mogelijkheden er zijn voor onze sector op vlak van onderzoeksmiddelen. Er moet altijd een commercieel potentieel en commerciële partner zijn, maar dat dit nu ook mogelijk is in samenwerking met een publieke poot. Concreet gaat het om de volgende vier subsidielijnen:

- o [Het Baekeland-mandaat](#): een vierjarig doctoraatstraject
- o [Tetra-oproepen](#)
- o [Haalbaarheidsstudies](#): voor nog niet afgelijnde onderzoeksvraag
- o Pio-oproepen

6.2 opvolging van de reflectie op structurele financiering en beleidskaders voor de literaire sector

Het agendapunt sloot aan bij de eerdere discussie over de herstructurering van het OLO en de rol van de opinietekst die het OLO publiek maakte over de structurele financiering en beleidskaders in de literaire sector. Vanuit het BoekenOverleg kwam de vraag om de opinie te verwijderen.

De bespreking draaide rond drie kernpunten:

Autonomie van OLO

- Verschillende stemmen benadrukten dat OLO autonoom kan beslissen wat het naar buiten brengt en daarvoor geen toestemming hoeft te vragen aan Literatuur Vlaanderen.
- Tegelijk werd onderkend dat de timing ongelukkig was.

Relatie tot het bredere veld

- Binnen de SARC en andere overlegstructuren wordt literatuur niet altijd voldoende gehoord, waardoor frustraties leven dat de sector te vaak aan de zijlijn staat. Dit voedt de nood aan een sterker en strategisch georganiseerde stem.

Strategie en besluit

- Meerdere sprekers stelden dat de opinie wel degelijk effect heeft gehad: de boodschap is overgekomen, er is een constructief gesprek geweest en de thematiek blijft relevant.
- Omwille van de politieke gevoeligheid en om ruis in het verdere proces met Literatuur Vlaanderen te vermijden, werd besloten de opinie offline te halen.
- Belangrijk daarbij is dat dit **geen inhoudelijke terugtrekking** betekent: OLO blijft pleiten voor meer structurele middelen, een diverser letterenveld en een sterkere positie van literatuur binnen cultuur- en erfgoedbeleid.
- Het voorstel werd gedaan om na de toewijzing van de middelen opnieuw het gesprek aan te gaan met Literatuur Vlaanderen en andere actoren, zodat de dialoog kan worden verdergezet.

Conclusie: De opinie wordt verwijderd van de OLO-site, maar met de duidelijke communicatie dat OLO de inhoud blijft onderschrijven. Het gaat om een strategische beslissing in functie van timing en politieke gevoeligheid, niet om een principiële terugtrekking.

7. Kalender van de leden: elk lid presenteert kort 3 komende evenementen

Tijdens het OLO krijgt ieder lid die aan tafel zit de kans om enkele evenementen of agendapunten aan te kondigen, zodat we op de hoogte zijn van elkaars kalender, rekening kunnen houden met elkaar, en bij elkaar op bezoek kunnen komen.

Wanneer?	Wie/wat?	Waar?
3 oktober	dictee- en taalspel De Schrijfwijzen (Creatief Schrijven)	Antwerpen
4 oktober	uitreiking Arkprijs van het Vrije Woord (Huis van Herman Teirlinck)	Beersel
9 en 10 oktober	Folio aanwezig op <i>Informatie aan ZOO</i>	Antwerpen
15 oktober	een auteurslezing met Maartje Wortel (Creatief Schrijven)	Permeke
17 - 19 oktober	Literair festival Archipel (bibliotheek Sint-Niklaas) - Uitreiking Poëziedebuutprijs (Poëziecentrum)	Sint-Niklaas
17 oktober	brainstorm met schrijvers en docenten n.a.v. beleidsplan (Creatief Schrijven)	Antwerpen
18 oktober	panel van kenners over de uitdagingen van 75 jaar Arkprijs (Huis van Herman Teirlinck)	Beersel

25 oktober - 2 november	Boektopia	Kortrijk
6 november	Auteurs in gesprek met commissie over werkbeurzen (VAN)	Antwerpen
11 november	Slotevent Arkprijs voor het Vrije Woord (Huis van Herman Teirlinck)	Beersel
15 november	opening expo 'In de Nacht' (Villa Verbeelding)	Hasselt
16 november	expo 'In de Nacht' centraal tijdens kunstendag voor kinderen (Villa Verbeelding)	Hasselt
21 - 23 november	Grafix festival	Antwerpen
29 - 30 november	24u van Permeke (Behoud de Begeerte): - open mic SpeakEasy Spoken Word - Watlab salon VONK & Zonen	Antwerpen
29 november	Werkcongres VAV	Antwerpen (Letterenhuis)
November	Zakelijke workshops: hoe organiseer je jezelf als auteur (VONK & Zonen, VAV, Poëziecentrum)	Gent & Antwerpen
November Boekenmaand	Vele activiteiten in de stad	Antwerpen
13 & 14 december	Illustratief/grafisch winterTUIG (DOP vzw)	c o r s o

Volgende OLO vergadering: **18 december om 16u bij Behoud de Begeerte**

Voorstel tot nieuwe structuur van het Overleg Literaire Organisatoren (OLO)

Het Overleg Literaire Organisatoren (OLO) verenigt organisaties en actoren uit het literaire veld in Vlaanderen en Brussel. Het fungeert als platform voor belangenbehartiging, kennisdeling en samenwerking. Hoewel de in 2023 opgestarte nieuwe werking de voorbije jaren waardevolle resultaten heeft opgeleverd, zijn er structurele knelpunten die de slagkracht en duurzaamheid van het overleg beperken.

Terugblik op de vorige herstructurering (2023)

In 2023 werd reeds een eerste herstructurering doorgevoerd met de bedoeling om meerstemmigheid, transparantie en ketenverantwoordelijkheid te versterken. De kernpunten daarvan waren:

- De acht structureel door Literatuur Vlaanderen gesubsidieerde organisaties vormden samen met twee tweejaarlijks verkozen niet-structureel gesubsidieerde organisaties een stuurgroep, die het voorzitterschap van het OLO deelden.
- Leden van de stuurgroep namen specifieke mandaten op, o.a. richting het BoekenOverleg, de Boon, Boektopia en de VRT.
- Er werd een secretariaatsfunctie van 0,2 VTE voorzien.
- Vier grote OLO vergaderingen per jaar, telkens op een andere locatie en gekoppeld aan een evenement van een organisatie uit de stuurgroep.

Deze hervorming was waardevol omdat ze zorgde voor meer zichtbaarheid, voor een eerste verzelfstandiging van het secretariaat en voor de structurele betrokkenheid van kleinere spelers in de stuurgroep.

Toch stuitten we op enkele beperkingen:

- Vergaderingen worden te vaak ingenomen door praktische updates, waardoor de inhoud niet voldoende centraal staat.
- De rollen en posities van het grote OLO, de stuurgroep en Literatuur Vlaanderen zijn niet altijd duidelijk.
- Bijeenkomsten worden te weinig gebruikt om gezamenlijke vraagstukken te bespreken die voor alle leden relevant zijn.
- De mandaten zijn niet scherp afgebakend, waardoor opvolging en continuïteit niet gegarandeerd zijn.
- Voor leden en partners is het vaak onduidelijk bij wie ze terechtkunnen met vragen of voorstellen.
- Er bestaat weinig duidelijkheid over wat precies van wie verwacht wordt binnen de werking.

Kortom: de hervorming van 2023 heeft belangrijke stappen gezet, maar ze heeft de kernproblemen van slagkracht, continuïteit en transparantie slechts gedeeltelijk opgelost. De huidige nieuwe structuur bouwt hierop voort en wil deze tekortkomingen structureel aanpakken.

De nieuwe structuur

De nieuwe structuur wil het OLO stroomlijnen en verduurzamen, met de volgende uitgangspunten: inhoud voorop, duidelijke aanspreekpunten, efficiëntere vergadercultuur en meer transparantie.

Kern

Co-voorzitters: gekozen als duo door het grote OLO, telkens voor vier jaar (één verlenging mogelijk). Het duo bestaat idealiter uit een vertegenwoordiger van een structureel gesubsidieerde en een niet-structureel gesubsidieerde organisatie. Zij vertegenwoordigen het OLO bij het BoekenOverleg, de Boon, VRT, en Boektopia, zijn voorzitter van de grote OLO vergaderingen, en bewaken de kerntaken. Zij zorgen voor een vlotte stroombeweging (in twee richtingen) tussen beleid en OLO.

Coördinator: Ondersteunt de kern in praktische opvolging, communicatie, verslaggeving en organisatie. Is eerste aanspreekpunt voor leden en partners.

De kern komt maandelijks fysiek samen voor opvolging en afstemming.

Thematafels

Jaarlijks worden Thematafels georganiseerd, telkens rond een relevant thema (bijv. poëzie, festivalwerking, residenties, grensoverschrijdend gedrag). Een thematrekker bereidt de sessies voor, leidt de bijeenkomst en formuleert samen met de coördinator een verslag. Zo vervangen Thematafels de vroegere werkgroepen en bieden ze meer focus, flexibiliteit en inhoudelijke diepgang. Daarnaast willen we de Thematafels expliciet inzetten om inhoudelijke input te leveren aan Literatuur Vlaanderen, zoals dat eerder gebeurde bij het residentiegesprek dat door Passa Porta werd georganiseerd in het kader van de meerjarenaanvraag.

Vergaderingen

LOLV-vergadering met Literatuur Vlaanderen: één keer per jaar, over thema's die structureel gesubsidieerde literaire organisaties rechtstreeks aanbelangen.

OLO-vergaderingen: viermaal per jaar, gekoppeld aan een activiteit en open voor alle leden, dezelfde formule als huidige vergaderingen. Hierbij zal extra gelet worden op duidelijke en heldere agendering. Jaarlijks wordt één van deze vergaderingen alvast bij Literatuur Vlaanderen gehouden.

Aanpak & stappenplan

De overgang naar de nieuwe structuur verloopt in drie fases (augustus 2025 – voorjaar 2026):

- **Fase 1** – Finaliseren plan (augustus–september 2025): voorstellen nieuwe structuur aan groot OLO tijdens Poetik Bazar (20 september).
- **Fase 2** – Opstart nieuwe structuur (september–december 2025): open call voor co-voorzitter-duo en coördinator + oproep thematafels en -trekkers
 - Kandidaatstelling tot eind oktober, gevolgd door een anonieme stemming van het grote OLO (november).
 - Bekendmaking nieuwe kern tijdens OLO-vergadering bij Behoud de Begeerte (18 december).
- **Fase 3** – Overdracht en opstart (december 2025–voorjaar 2026): Overdrachtmoment tussen oude en nieuwe kern + coördinator begin januari. Opstart van Thematafels in de loop van 2026.

Wat we hopen te bereiken

Met deze nieuwe structuur wil het OLO:

- De inhoud centraal stellen door de Thematafels. Die bieden ruimte voor dialoog en concrete resultaten, en zorgen ervoor dat het OLO ook Literatuur Vlaanderen inhoudelijk kan voeden met actuele thema's en signalen uit het veld. Op die manier houden we de vinger aan de pols en versterken we de wisselwerking tussen sector en beleid.
- Met heldere mandaten en aanspreekpunten zorgen voor meer transparantie en aanspreekbaarheid. Daarmee ook zorgen dat het BoekenOverleg een duidelijk aanspreekpunt heeft.
- Zorgen voor efficiëntie en continuïteit door minder vergadertijd, meer focus, duidelijke opvolging.
- Inzetten op sterkere vertegenwoordiging gedragen door co-voorzitters die het OLO zichtbaar maken in sector en beleid.

Zo wordt het OLO een duurzaam, representatief en slagkrachtig platform dat de literaire sector in Vlaanderen en Brussel verbindt en versterkt.

Voorzittersverkiezing Overleg Literaire Organisatoren 2025

Inleiding

Het Overleg Literaire Organisatoren (vanaf nu: OLO) verenigt literaire organisaties en organisatoren in heel Vlaanderen: van grote instellingen tot individuele curatoren. Het OLO behartigt de belangen van deze spelers en brengt hen samen tijdens inspiratiedagen.

De werkdefinitie van een 'literair organisator' luidt: een natuurlijke of rechtspersoon die minstens eenmaal per kalenderjaar een literaire activiteit organiseert. Deze organisator kan zelfstandig werken en/of verbonden zijn aan een instelling.

Het OLO is geen organisatie in strikte zin en heeft voorlopig ook niet de wens om dat te worden. Leidend zijn de besluiten die genomen worden tijdens de vergaderingen, de notulen vormen daar de concrete weerslag van.

Het OLO is een collegiaal overleg waarin de leden samen richting geven aan de werking. In de periode 2023–2025 werd geëxperimenteerd met een meerstemmig voorzitterschap via een stuurgroep, waarin zowel structureel als niet-structureel gesubsidieerde organisaties vertegenwoordigd waren. Vanaf 2025 keert het OLO terug naar een duidelijker en duurzamer model met een duo van co-voorzitters, gekozen door het grote OLO. Zij werken collegiaal samen en worden ondersteund door een coördinator die instaat voor praktische opvolging, communicatie en verslaggeving. Hierdoor kunnen de co-voorzitters zich maximaal richten op inhoud, vertegenwoordiging en verbinding binnen de sector.

Het OLO kiest uit haar midden de co-voorzitters (x/v/m). De concrete taken van de co-voorzitters staan toegelicht bij 'Profiel'. De co-voorzitters zijn het gezicht van het OLO voor de buitenwereld en engageren zich om naast de procedurele taken ook inspanningen te leveren voor de verdere professionalisering van de sector. Het organiseren van inspiratiemomenten is een van de mogelijkheden daartoe.

Procedure

- Kandidaten zijn actieve leden van het OLO, en stellen zich kandidaat als duo, waarbij er een voorkeur uitgaat naar een structureel gesubsidieerde organisatie en een niet-structureel gesubsidieerde organisatie;
- Alle actieve leden van het OLO hebben stemrecht;
- Een actief lid is een organisatie die zich in de voorbije periode van herstructurering (juni 2023 - augustus 2025) minstens eenmaal aan- of afmeldde voor een van de vergaderingen en is momenteel actief in de literaire sector;
- Elke organisatie is vrij in het aantal vertegenwoordigers dat zij naar het OLO afvaardigt, maar het aantal stemgerechtigde vertegenwoordigers per organisatie is gelimiteerd tot twee;
- Personen of organisaties die als gast uitgenodigd worden op de vergadering van het OLO, verwerven niet automatisch stemrecht in de voorzittersverkiezingen;

- Literatuur Vlaanderen is volgens de definitie van het OLO een literair organisator en heeft in theorie stemrecht, de huidige directeur bevestigt dat onder zijn leiderschap Literatuur Vlaanderen zich expliciet van stemming zal onthouden;
- De coördinator (Lora De Baeremaeker) treedt op als verkiezingscoördinator;
- In het geval dat er geen aanmeldingen zijn, dient de huidige kerngroep zich te buigen over een alternatief.

Planning

- OLO september 2025: oproep voor nieuwe co-voorzitters wordt gelanceerd
- Uiterlijk maandag 10 november dienen kandidaat-duo's hun kandidatuur in te dienen via het formulier dat hiervoor door de huidige coördinator verstuurd zal worden.
- Uiterlijk vrijdag 14 november krijgen de kandidaten in een besloten mailing de namen van alle kandidaten voor dit voorzitterschap, waarna zij nog het recht hebben zich terug te trekken.
- Van maandag 17 november tot en met maandag 15 december kunnen leden op een duo stemmen.
- Donderdag 18 december maken we op het OLO bij Behoud de Begeerte bekend hoe het voorzitterschap vanaf begin 2026 ingevuld zal worden.

Profiel

De co-voorzitters van het Overleg Literaire Organisatoren (OLO) worden gekozen als duo door de leden van het grote OLO. Hun rol is cruciaal voor de slagkracht en zichtbaarheid van het overleg.

Kandidaten melden zich aan als duo.

Wie zoeken we?

- Idealiter is één co-voorzitter verbonden aan een structureel gesubsidieerde organisatie, de andere aan een niet-structureel gesubsidieerde organisatie. Dit is echter geen vereiste.
- Kandidaten zijn actief als literair organisator en beschikken over aantoonbare ervaring in het veld.
- Kandidaten zijn in staat bruggen te slaan tussen organisaties en actoren, zowel binnen de sector als richting beleid.
- Co-voorzitters kunnen efficiënt vergaderingen voorbereiden, leiden en opvolgen.
- Kandidaten zijn aanspreekbaar en transparant naar leden, partners en beleidsorganen.
- Het duo verdeelt taken in overleg en werkt nauw samen met de coördinator.

Wat kunnen co-voorzitters verwachten?

- **Tijdsinvestering:** gemiddeld 0,1 VTE (ca. 4 uur per week per co-voorzitter), met pieken rond OLO-vergaderingen en externe mandaten.
- **Vergoeding:** €3000 (niet structureel gesubsidieerd) en €1500 (structureel gesubsidieerd) per jaar.

- **Taken:**

- voorzitten van de OLO-vergaderingen (4x per jaar);
- maandelijks samenkomen met de kern (co-voorzitters en coördinator);
- vertegenwoordiging van het OLO bij het BoekenOverleg, de Boon, VRT en Boektopia (te verdelen onder elkaar);*
- bewaken van kerntaken en inhoudelijke lijnen;
- aanspreekpunt zijn voor sector en beleid;
- vertalen van de Thematafels richting vertegenwoordigingen.

** De voorzitters van het OLO vertegenwoordigen de literaire organisatoren op verschillende manieren bij deze vier organen:*

BoekenOverleg

Het BoekenOverleg behartigt de gezamenlijke belangen van de boeken- en letterensector, met respect voor de diversiteit en de autonomie van alle spelers die in het BoekenOverleg vertegenwoordigd zijn. Dat zijn auteurs (VAV), bibliotheken (VVBAD, Cultuurconnect), literair erfgoed (Letterenhuis), leesbevordering (Iedereen Leest), organisatoren (OLO), economisch (Boekhandels, GAU). Deze leden van de kerngroep komen 8 keer per jaar samen voor een digitaal overleg van zo'n 2-3 uur.

VRT

Met de VRT gaat het OLO één keer per jaar in gesprek, en levert het input aan voor de nieuwsbrief VRT Lees Mee.

De Boon

De Boon is een Vlaamse prijs voor de beste Nederlandstalige boeken, die jaarlijks uitgereikt wordt. Als afgevaardigde van het OLO volgen de voorzitters maandelijks de bestuursvergaderingen mee (die ongeveer 60 - 90 min. duren).

Boektopia

Boektopia is een jaarlijkse boekenbeurs. De leden van het OLO krijgen jaarlijks de kans om enkele evenementen tijdens de beurs op poten te zetten. De voorzitters sluiten dan ook aan bij de tweemaandelijks online vergaderingen (die ongeveer 1 uur duren).

Boektopia & Boektopia op Toer stand van zaken 4 september

Aalst

Vrijdag 21/11: Jeroen Olyslaegers stelt *De Wonderen* voor

Zaterdag 22/11: Sylvia Vanden Heede brengt Vos & Haas

Zaterdag 22/11: Annet Schaap over *Krekel*

Zaterdag 22/11: Interne Keuken live

Zondag 23/11: Stefan Boonen en Melvin – voorleessessie en workshop

Zondag 23/11: De verhalenweverij (OLO partner)

Zondag 23/11: Erik Vlamincx stelt *Het Nachtlucht* voor

Zondag 23/11: Behoud de Begeerte & PEN Vlaanderen: Woord en muziek als verzet

Antwerpen

Boekhandelsweekend

Zaterdag 15/11: Patrick Conrad 80 – in Het Letterenhuis

Zaterdag 15/11: Christine Brinkgreve en Gerbrand Bakker (o.v.) over *Beladen huis & Boedel* in De Studio

Zaterdag 15/11: Interne Keuken Live – in De Studio

Zaterdag 15/11: Lara Pawson over *Verbruikt licht*– in De Groene Waterman

Zaterdag 15/11: Over vertalen met Adri Boon – in Cosimo

Ook op zaterdag: Hendrik Conscience wandeling met Johan Vanhecke & Hugo Claus
wandeling met Mark Schaevers

Zondag 16/11: Nicolien Mizée in Permeke

Zondag 16/11: Marieke Groen & Jo Komkommer – in Cronopio

Zondag 16/11: Luk Van Haute & Ilah over Japan - Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience

Zondag 16/11: Akira Mizubayashi - Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience

Zondag 16/11: Over vertalen met Vincent Hunink – in Cosimo

Zondag 16/11: Alara Adilow - in Boekowski

Ook op zondag:

Pink Poets wandeling met Patrick Conrad en Manu Van der Aa
Podium voor Gaza in De Groene Waterman i.s.m. PEN Vlaanderen
Maurice Gilliams wandeling i.s.m. De Slegte

24u van Permeke

Zaterdag 29/11 o.a. Aline Sax, Peter Buwalda, affiche nog niet volledig

Genk

Maandag 10/11 – Sandro Veronesi (o.v.)

Zaterdag 15/11 – Aleskandr Skorabogatov

Zaterdag 15/11 - Jan Balliauw & Michel Krielaars in gesprek

Hasselt

Zaterdag 8/11 – Judith Koelemijer & Kris Van Steenbrugge

Zondag 9/11 – David Szalay over *Vlees*

Zaterdag 15/11 – Drie Boeken Live

Kortrijk

Zaterdag 25/10 - Paul Verhaeghe over Wijsheid

Zaterdag 25/10 - Interne Keuken live

Zaterdag 25/10 – Verhaal me met Sarah Arnolds en Anka Hashin

Zondag 26/10 – De laatste sessie met Saskia De Coster en Dirk De Wachter

Zondag 26/10 – Grafixx Boekenclub

Zondag 26/10 – A la Française: Dirk Leyman & Steffie Van Neste

Maandag 27/10 – Lize Spit & Yasmina El Messaoudi: je familie schrijven

Maandag 27/10 – Absolute Beginners: Angelo Tijssens in gesprek met debutanten Alara Adilow en Teddy Tops

Dinsdag 28/10 – KANTL Canon

Woensdag 29/10 – Vadertijd met Joost Vandecasteele

Woensdag 29/10 – Het Oinkbeest

Donderdag 30/10 – Mijn voorland: Els Snick & Erwin Mortier

Vrijdag 31/10 – Historische romans: Ellen van Pelt & Bart Meuleman in gesprek

Zaterdag 1/11 – Heleen Debruyne over *Aline*

Zaterdag 1/11 – Gaea Schoeters en Nathalie Taburry over Paradijs van Kae Tempest

Zondag 2/11 - Verstafette met o.a. Peter Verhelst, Paul Demets en Peter Holvoet-Hansen

Zondag 2/11 – Kristien Hemmerechts & Sigrid Bousset: biografisch schrijven, het leven betreft

Zondag 2/11 – De Letterzetters i.s.m. Bibliotheek Kortrijk (OLO programma)

Zondag 2/11 – Workshop DICHTLETTERS i.s.m. Poëziecentrum

Ook nog: de literaire tattoo shop van Tania Verhelst en Lieve Desmet, Twiggy Bossuyt *Wacht op Woorden*, de Wachtverhalen

Leuven

Donderdag 6/11 – Paul Murray in Tweebronnen i.s.m. The Irish College

Vrijdag 7/11 – Sheila Sitalsing & Els Snick &

Zaterdag 8/11 – Interne Keuken live

Zaterdag 8/11 – Grafixx Boekenclub

Zondag 9 /11 – Verstafette met o.a. Esohe Weyden, Myriem

Zondag 9 /11 – Johan de Boose over Joegoslavië in Boekarest

Zondag 9/11 – Tash Aw in Boekarest

OLO VOORSTELLEN BOEKTOPIA & BOEKTOPIA OP TOER

Sprekende Ezels

contact: Jan Ducheyne

Locatie(s): Kortrijk / Antwerpen / Leuven / Aalst / Genk / Hasselt

We willen graag op alle bovenstaande edities van Boektopia een typische programmatie van de Spreekende Ezels aanbieden. Een combinatie van muziek en poëzie, literatuur met live tekeningen. Wie we willen uitnodigen hangt af van het moment. Dat zullen altijd een drie tot viertal artiesten zijn, van schrijvers tot muzikanten, van dichters tot illustratoren.

Partij Voor De Poëzie

contact: Jan Ducheyne

Locatie(s): Kortrijk / Antwerpen / Leuven / Aalst / Genk / Hasselt

De Partij voor de Poëzie is een partij met slechts één programmapunt:
Meer Poëzie. Altijd. Overal.

De Partij is een los-vast collectief dat bestaat uit meer dan 50 dichters uit België, zowel Frans- als Nederlandstalig. Gevestigde namen, beginnende dichters, slammers, veelsoortige poetica's en identiteiten, iedereen gelijk, iedereen anoniem, wat het is de Partij die de acties en gedichten naamtekent. De Partij verzamelt dichters die mee willen interveniëren om poëzie naar de straat en de mensen te brengen. Dat doen ze door samen op onregelmatige basis een collectief gedicht te schrijven – een moderne kettingbrief waarbij elke dichter voortborduurde op de impulsen van de vorige regels, en waaruit poëzie altijd veelmondig spreekt. We noemen dat een 'signaalgedicht', met een knipoog naar de activistische poëziebundel van Paul van Ostaijen, 'Het Sienjaal'. Elk collectief gedicht wordt via een integratie, happening, optocht of drukwerk met het publiek gedeeld.

We zouden dus op Boektopia één of meerdere nieuwe signaalgedichten kunnen voorstellen.

Zo is er een gedicht gepland over 'Tijd' op TAZ en een gedicht met als thema 'een poëtische aanslag' dat we op 11 september wereldkundig willen maken, het zou mooi zijn om beide gedichten ook op Boektopia te kunnen brengen/presenteren.

Kibi's Academy

contact: Yves Kibi Puati Nelen
Locatie(s): Antwerpen

Ik ben zelf oprichter van de dichtersplatformen Proza-K en Kibi's Academy, daarnaast ben ik ex-stadsdichter en organisator van het Antwerps Kampioenschap Poetry Slam. In die hoedanigheid zou ik dan ook graag met mijn collectief en netwerk een bijdrage leveren aan deze editie.

De Letterie

contact: Silke Heusequin
Locatie(s): Kortrijk

De Letteristen, het schrijverscollectief verbonden aan De Letterie brengen hun activiteiten uit Oostende naar Kortrijk.

- Tania Verhelst en Lieve Desmet doen een literaire tattoo shop. Daarbij gaan ze in gesprek met bezoekers en op basis van dat gesprek geven ze de bezoekers een tijdelijke literaire tattoo uit een boek of gedicht die voor de bezoeker veel betekent.

- Twiggy Bossuyt Wacht op Woorden. Ze gaat op een plekje zitten in haar opvallende rode jurk met reusachtige rokken en luistert naar de verhalen van de bezoekers. Daar maakt ze een tekst of gedicht van.

- Gillian Lowyck gaat op zoek naar Lucy, haar walvis die aanspoelde op het strand van Oostende in de jaren 90 en daarna compleet van de radar verdween.

- Siska Van Daele is mantelzorger, schrijver en werkt aan een boek over haar moeder. Als Letterist start ze ene kettingbrief voor mantelzorgers.

SpeakEasy Spoken Word

contact: Miksi (?)
Locatie(s): Antwerpen / Leuven

Voorstel SpeakEasy BXL slam showcase voor Boektopia

Meertalige Spoken Word voorstelling (kan herhaald worden)

In het kader van Boektopia stelt SpeakEasy een performance voor die stemmen uit Brussel naar Leuven en Antwerpen haalt. Meertalige dichters (NL, FR, EN, DU, SP) slammen over woorden, achtergrond, voorgrond en de wereld. In een performance die op elkaar inspeelt en het publiek aan het denken zet. Bij de voorstelling worden ook de gedichten in geprinte vorm meegegeven aan het publiek. Voorgestelde dichters (als agenda's overeenkomen) : Giovanni Boudonck, Merlijn Gabel, Avery Bertrand Iradukunda en Miksi.

Eventueel ook mogelijk om mee te doen met een aangepaste performance bij de 24u van Permeke.

Budget: 250 euro per dichter = 1000,-

GRAFIXX

contact: Elizabeth Ideler Geerts

Locatie(s): Kortrijk / Leuven

Grafixx Boekenclub:

In een live boekenclub openen auteurs samen met moderator Obi Mundorff hun boekenkast, en daarmee ook een stukje van hun creatieve ziel. Ze vertellen er over eigen publicaties, onthullen hun dierbaarste inspiratiebronnen, en nemen uitgaven die ze via Grafixx leerden kennen onder de loep.

Momenteel zijn we in communicatie met Bibliotheek Tweebronnen (Leuven) om ook daar (naast Boektopia in Kortrijk Xpo) een boekenclub te organiseren -- in het verlengde van het Grafixx seizoensthema '25-26:

Tekens: De dertiende editie van Grafixx richt de blik op het ongrijpbare met een nieuwe lichte kunstenaars die in verrassende beeldtalen op zoek gaat naar tekens. Van oude voorspellingen tot modern bijgeloof, van het lot dat gelezen kan worden in de lijnen van het leven tot de symbolen die we zelf creëren om betekenis te geven aan onze wereld: in toeval en ongeluk schuilen zowel magie als realiteit.

PEN Vlaanderen

contact: Ellen Van Pelt

Locatie(s): Antwerpen

Woord en muziek uit Gaza/Podium voor Gaza'

Voor schrijvers uit Gaza is de kracht van literatuur niet te onderschatten. Voor hen is schrijven vaak een levensbehoefte, die hen helpt om zich staande te houden en die woorden geeft aan hun bestaansrecht.

Literatuur en kunst bieden troost, geven ruimte aan verdriet, pijn of dromen. Maar Palestijnse literatuur en muziek zijn ook een brug naar het Westen. Ze zorgen ervoor dat anderen de complexiteit van het Palestijnse verhaal kennen.

We willen tijdens ons programma woord en muziek centraal zetten, met een schrijver en een muzikant uit Palestina. Zij gaan beide in gesprek met een moderator over kunst in tijden van oorlog en het belang voor literatuur en muziek voor Palestina.

Onze eerste gast is Hani Albayri, een van onze PEN-auteurs. Hij is een schrijver, kinderboekenauteur en redacteur uit Palestina. Hij moest Gaza verlaten met zijn vrouw en kinderen en vluchtte naar België. In Palestina redigeerde en publiceerde Hani kinderboeken voor kwetsbare gemeenschappen. Hij zet zijn werk voort in België en publiceerde een kinderboek waarvan de opbrengst naar kinderen in Gaza gaat. Momenteel schrijft hij aan boek over zijn jeugd in een van de vluchtelingenkampen in Gaza.

Voor Albayari is schrijven meer dan een broodwinning, het is een manier om betekenisvolle verbindingen te maken tussen talen, tussen culturen. Hij zal ook zijn poëzie voorlezen.

Onze tweede gast is Ahmed Hawwash, een professionele muzikant uit Palestina. Ahmed speelt niet enkel prachtige muziek, maar vertelt ook over de betekenis van zijn muziek. Hij zal in gesprek gaan met de moderator en enkele muziekstukken brengen.

Als moderator stellen we Anne Provoost voor, zij is mentor van Hani Albayari.

Daarnaast zorgen we tijdens ons programma ook voor een Lege Stoel, symbool voor een schrijver in

de gevangenis.

Bibliotheek Kortrijk

contact: Vincent Coomans

Locatie(s): Kortrijk

We willen graag een programma inrichten vanuit ons collectieve stadsdichters- en talentontwikkelingsproject Letterzetter (zie www.letterzetterkortrijk.be). Huidig Letterzetter Myriem El-Kaddouri (genomineerd voor de C. Buddingh-prijs) nodigt één of twee auteurs uit om te praten over 'absurditeit'. Dit is het jaarthema van Letterzetter en tevens het thema van het Kortrijkse stadsfestival Memento in maart '26. Terzijde vraagt ze aandacht voor het project 'Wachtverhalen' – zie www.letterzetterkortrijk.be/wachtverhalen. Elk jaar schrijven 11 jongeren onder begeleiding van en samen met een literaire mentor (in '25 Saskia De Coster, in '26 Peter Verhelst) een wachtverhaal om het wachten mee te verzachten. Door een QR code te scannen, kunnen inwoners (en Bezoekers van Boektopia?) een geïllustreerd en door auteurs ingesproken wachtverhaal oproepen. In '26 wordt het project hernomen met wachtverhalen over 'absurditeit'.

Dit programma zet in op het presenteren van werk van mensen uit het stadsdichterscollectief, publieke visievorming & reflectie over het festivalthema & het breder bekend maken van stadsdichtersacties, waaronder het 'Wachtverhalen'-project.

Auteurs waaraan we denken voor het interview/debat: Peter Verhelst, Vincent Van Meenen, Siska Baeck, Joost Oomen, ...

Budget:

Myriem El-Kaddouri: 400 euro (moderator)

Auteur 1: 400 euro (te bepalen - zie voorselectie)

Auteur 2 : 400 euro (te bepalen - zie voorselectie)

Collectieflid Letterzetter: 100

Collectieflid Letterzetter: 100

Collectieflid Letterzetter: 100

Stripgids

contact: Heleen Driesen

Locatie(s): Antwerpen

We willen Boektopia in Antwerpen graag aangrijpen als de start van een eerste editie 'Storytelling en schrijven voor beeldverhaal', een lessenreeks in samenwerking met Creatief Schrijven en met Lectrr (Steven Degryse) als docent.

De eerste les (van 5) willen we laten plaatsvinden op zaterdag 15 november in Antwerpen, op de openingsdag van Boektopia Antwerpen dus.

Kort inhoud van de lessenreeks: "In deze lessenreeks kijken we onder de motorkap van een goed verhaal. Samen gaan we op zoek naar hoe beeld en taal elkaar versterken in jouw verhaal. Of je nu interesse hebt in het schrijven van een graphic novel, strip, manga of comics, of met een ander medium aan de slag wil gaan maakt weinig uit: samen onderzoeken we de basisprincipes van het vertellen met beeld en taal. We leren over verhaalstructuur, hoe je goeie, beklijvende dialogen schrijft, hoe je een geloofwaardige wereld creëert en wat je zoal nodig hebt om jouw ideeën over te brengen aan tekenaar en lezer. Aan de hand van voorbeelden van een aantal Grote Storytellers van de Negende Kunst proberen we zélf een kortverhaal op poten te zetten, of sleutelen we verder aan jouw eigen vrije werk."

Creatief Schrijven weet zelf intussen uit ervaring van hun Schrijfdag dat het een hele uitdaging is om strips en beeldverhaal in de kijker te zetten. We willen dus alles op alles zetten om mensen te enthousiasmeren om zich in te schrijven voor de cursus, en de wereld van strips en beeldverhaal - in een heel brede en open context - beter te leren kennen. Dat doen we graag met de hulp en onder de vlag van Boektopia.

We mikken op 15 deelnemers (minimum 8) en zouden 150 euro vragen voor de 5 lessen (telkens 2,5 uur op zaterdag). Daarmee geraken we niet uit de kosten. Maar we vinden het experiment de moeite waard, en hopen dat dit een opstap kan zijn voor een langer traject rond scenarioschrijven voor strips en beeldverhaal - de sector snakt immers naar (schrijf)talent. We zien de samenwerking met Creatief Schrijven en Boektopia hierin als een belangrijke meerwaarde.

OIKOS vzw

contact: Dirk Holemans

Locatie(s): Kortrijk / Antwerpen

Een boekpresentatie van het nieuwe boek 'Zorgen om eten' van Dirk Holemans (EPO uitgeverij).

Meer info over het boek: Meer en meer vertoont de voedingssector gelijkenissen met de vroegere tabaksindustrie: 70% van het voedsel in de supermarkt is ultrabewerkt en verslavend, met nefaste gevolgen voor onze gezondheid. Boeren lijden onder druk van schaalvergroting en multinationals, terwijl klimaatverandering oogsten bedreigt. Als voedsel enkel koopwaar is, verliest iedereen.

Dit boek laat zien hoe we die negatieve spiraal kunnen doorbreken via doortastende maatregelen. Agro-ecologie staat centraal: zorg voor mens, boer en natuur vormt de basis voor een rechtvaardig en veerkrachtig landbouwsysteem. Korte ketens vervangen energieverblindende supermarkten. Een voedseltransitie is essentieel - voor het klimaat én onze gezondheid.

Per stad zou Dirk Holemans graag in gesprek gaan met mensen die al werk maken van een duurzaam voedselsysteem. Daarnaast zouden we ook graag samenwerken met de Klimaatdichters - we werken al structureel met de Klimaatdichters samen voor ons tijdschrift Oikos.

KANTL

contact: Toon Delanote

Locatie(s): Kortrijk

Welke klassiekers doen ertoe? Welk boek uit de Nederlandstalige literatuur moet je écht lezen? Op 2 juli 2025 maakt de KANTL – na vijf jaar en opnieuw met de nodige toeters en bellen – de **nieuwe literaire canon** bekend.

Boektopia in Kortrijk is volgens ons het uitgelezen moment om in het najaar een (nieuwe?) titel uit deze lijst extra in de verf te zetten, en het publiek te prikkelen.

We hebben reeds dé (nieuwe?) titel in gedachten (helaas kunnen we deze nog niet prijsgeven), die naadloos aansluiting zal vinden bij het doorsnee Boektopia-publiek; wanneer er een bekende kop met een grote affiniteit voor dit canonwerk via een enthousiaste, overtuigende en laagdrempelige voorstelling de kracht van deze rijke canontitel zal belichten.

Huis van Herman Teirlinck

contact: Sigrid Bousset

Locatie(s): Antwerpen / Leuven / Aalst / Genk / Hasselt

Het huis van Herman Teirlinck ontwikkelt sinds jaren de succesvolle reeks Teirlinck Tijdgenoten. Steeds vertelt een biografie over een Vlaamse of internationale schrijver uit de 20e eeuw, en leest een bekend acteur fragmenten uit het werk. Daar worden dan ook podcasts van gemaakt, het zijn unieke, zeer gewaardeerde programma's. Een paar keer gingen we ermee buiten de muren, bvb met Guido Gezelle gingen we ook naar het Gezellehuis in Brugge en het Streuvelshuis. Ook presenteerden we ooit een programma tijdens Watou, met Chris Lomme.

Nu willen we in dit kader een programma voorstellen over Ivo Michiels. De biografie van de hand van mezelf verschijnt derde week oktober. Als acteurs denken we aan Gene Bervoets en Els Dottermans. Gene las reeds eerder uit het werk. Er komen ook beeldfragmenten bij uit het vrt archief. Een mooi gevarieerd programma rond een nieuw boek met een aantal onthullingen.

Dit programma ben ik hoe dan ook van plan uit te werken voor boekhandels en bibliotheken, later. Het zou een primeur / avant-première kunnen zijn. De Bezige Bij zit mee in dit verhaal.

PEN Vlaanderen & Behoud de Begeerte

contact: Ellen Van Pelt

Locatie(s): Aalst

We zouden graag Free the Word! organiseren in Aalst. Free the Word! is een programma waarbij we samen gevangen auteurs een hart onder de riem steken, in een collectief pleidooi tegen elke vorm van censuur.

Op het programma: Vijf Lege Stoelen en onze vijf Vlaamse PEN-ambassadeurs die oproepen om stil te staan bij de penibele situatie van hun collega's in het buitenland. Aya Sabi, Erik Vlamincx, Annemie Struyf, Lize Spit en David Van Reybrouck brengen elk op hun eigen manier hulde aan 'hun' Lege Stoel: Narges Mohammadi (Iran), Ales Bialecki (Belarus), Mahvash Sabeth (Iran), Maria Christina Garrido Rodriguez (Cuba) en Galal El-Behairy (Egypte).

Voor de muziek doen we graag beroep op Farnoosh Khodadadeh, die zich laat inspireren door Iraanse en Perzische tradities. Onze voorzitter Alicja Gescinska leidt de avond in; afronden doen we met een column van het alter ego van Erik Vlamincx genaamd Dikke Freddy.

Voor deze voorstelling werken we samen met Behoud de Begeerte. We werken met Vijf Lege Stoelen op het podium die wisselend belicht worden en hebben dus een voorkeur voor een lokale partner met een zaal die technisch voldoende uitgerust (bijvoorbeeld CC De Werf).

We hopen op een nieuw publiek in Aalst, maar rekenen ook op een mooie opkomst van onze leden en sympathisanten.

Studio Sesam

contact: Ingrid Tiggelovend

Locatie(s): Antwerpen

Een sessie over praatangst en leesbevordering bij kinderen/jongeren met een angststoornis voor voorlezers allerhande en therapeuten

Graag nodig ik deze auteurs uit: Lize van Ginkel, Evy Van Guyse, Katrien Stinders & Ingrid Tiggelovend van de boeken:

Je kan de boom in! van Lize van Ginkel: dit boek wordt binnenkort op 2.000 ex gratis verspreid bij residentiële instellingen in Nederlands en deels in Vlaanderen

Goudvinkje is meer dan stil + spel i.v.m. leesbevordering bij het stille kind

Praatangst. Een hulpprogramma voor meer spreekdurf bij jongeren

De Verhalenweverij

contact: Gitt Smans

Locatie(s): Kortrijk / Antwerpen / Leuven / Aalst / Genk / Hasselt

Jeugdprogramma: (8-12 jaar)

Yes! Mijn zelfgemaakte pop-up boek

Pop-up boeken zijn bij uitstek de leukste boeken. Ze zijn magisch en brengen verwondering. Telkens je een pagina omslaat, ontvouwt zich een driedimensionale verrassing. Maar hoe werkt dat nu precies? Tijdens deze workshop leer je meer over paper engineering en exploreren we de origineelste pop-up boeken. We tonen enkele eenvoudige pop-up mechanismen en daarna kan je zelf experimenten en je eigen pop-up kaart maken. Je gaat naar huis met tips en inspiratie, zodat je daar verder kan experimenteren.

De Verhalenweverij heeft een uitgebreide expertise in het werken met kinderen met een andere thuistaal die Nederlands leren. Omdat de focus van deze workshop ligt op het visuele en het creëren van boeken met beeld, is dit aanbod ook voor hen geschikt.

Dit aanbod kan doorlopend aangeboden worden in blokken van een halve dag. Wanneer er met vaste uren gewerkt wordt, dan duurt één workshop anderhalf uur. Max. aantal deelnemers per sessie: 10. Vraagprijs per halve dag (3 uur): 400 euro excl BTW + verplaatsingskosten volgens wettelijk tarief uit Herentals. Alle materialen inbegrepen.

Behoud de Begeerte

contact: Steven Heene

Locatie(s): Genk / Hasselt

DUNK is een ontwikkelingstraject voor jonge woordkunstenaars, tussen 14 en 25 jaar. Dit najaar start de derde editie, ivm Creatief Schrijven, Poëziecentrum, Larf! en TAZ o.a. Elk jaar organiseren we live presentaties, workshops en videogedichten. Het lijkt ons fijn om in Limburg een toonmoment te

organiseren in een zaal of bib, om jongeren uit de regio te bereiken en aan te spreken voor een deelname. Meer info via dunk.begeerte.be en via onze eigen website begeerte.be. Presentatie is door Evangeline Agape en Jan Ducheyne.

Behoud de Begeerte

contact: Steven Heene

Locatie(s): Antwerpen

Samen met Voorbij De Grens vzw en drie jonge makers organiseren we een literair traject getiteld Jooootie, met een focus op het leven en werk van Jotie T'Hooft. Die zou volgend jaar op 9 mei 70 worden. Hanna Mensink, Robbe Embrechts en Winter De Cock duiken in zijn nalatenschap, via live talks, een blog en podcast - onder de noemer Jooootie. Waarbij ze de inhoud bespreken door de bril van vandaag: behalve over poëzie en literatuur gaat het bv ook over psychische kwetsbaarheid. Voor elke live talk worden er gasten uitgenodigd, waarbij telkens een aspect worden behandeld (een zgn Hoofstuk). Het lijkt ons een fijn ingrediënt voor de 24 uur van Permeke, gezien het intergenerationele opzet o.a. Meer info op jooootie.com, waar al een pilootaflevering te beluisteren valt. Met bio's van de makers.

MEMORANDUM VAN HET BOEKENOVERLEG

Lees— wijzer

Prioriteiten
voor de
komende
vijf jaar

2
0
2
4
↓
2
0
2
9

INLEIDING

Substantieel en structureel investeren in de letteren

Vlaanderen verkeert in een leescrisis. Onderzoek na onderzoek wijst uit dat de leesvaardigheid van Vlaamse leerlingen met rasse schreden achteruitgaat. Dat is niet alleen een probleem voor de boeken- en letterensector, maar voor de samenleving als geheel. Als er een hele generatie opgroeit die niet, of slechts met moeite kan lezen, is de culturele, economische en democratische schade niet te overzien. Het BoekenOverleg roept daarom niet alleen de minister van Cultuur, maar ook de ministers van Onderwijs, Welzijn, Economie en Inburgering op om substantieel en structureel te investeren in de meervoudige geletterdheid, lees- en taalvaardigheid van deze en alle volgende generaties.

Mede dankzij de investeringen van de voorbije legislatuur heeft de boeken- en letterensector de afgelopen vijf jaar verschillende stappen in de goede richting kunnen zetten. Met het breed gedragen leesbevorderingsprogramma Boekstart wordt in Vlaanderen breed ingezet op het bereiken van de allerjongsten en hun ouders. Met Elk Verhaal Telt/Every Story Matters zijn er concrete stappen gezet om de sector inclusiever te maken. Met de Boon heeft Vlaanderen weer een literaire prijs van formaat.

Maar er is meer nodig. De piloottrajecten binnen het Leesoffensief zijn beperkt in tijd en middelen. Willen we ervoor zorgen dat deze acties en andere actiepunten uit het Leesoffensief een verschil kunnen maken, dan is een adequate, structurele financiering nodig binnen een passende beheerstructuur. De budgetten voor alle organisaties die auteurs en hun publiek met elkaar verbinden moeten meegroeien met de ambities van de sector en vervolgens gewaarborgd én geïndexeerd worden. Uitgevers en boekhandelaren kunnen alleen Nederlandstalige boeken blijven maken en verkopen als er wordt gewerkt aan een goed arbeids- en investeringsklimaat, met de nodige waarborgen voor de Vlaamse uitgeverijen. Adequaate vertaalbeleid, de generieke boekencampagne en de landelijke uitstraling van Boektopia zijn daarin cruciaal.

Net als in het vorige memorandum van het BoekenOverleg (De leeslijst van het BoekenOverleg. 10 prioriteiten voor 5 jaar beleid, 2018) moeten we vaststellen dat het aandeel letteren binnen het volledige cultuurbudget (1,56%) bijzonder laag is. Het feit dat er nog altijd geen middelen zijn voorzien om de lonen van de literaire organisaties of de werkbeurzen voor auteurs te indexeren bij overschrijding van de spilindex, is een nijpend en groeiend probleem. Bij iedere energiecrisis en ieder geopolitiek conflict krimpt de letterensector en slinkt de ruimte om de ambitieuze doelen te verwezenlijken.

*Als eerste en alles overkoepelende punt vraagt het BoekenOverleg om in de komende legislatuur de decennialange trend van economische krimp in de sector te keren door substantieel en structureel te investeren in **de letteren: de basis voor alle kennis, dialoog en wederzijds begrip.***

1

EUROPEES

2

FEDERAAL

3

VLAAMS

4

LOKAAL

Alle prioriteiten van het BoekenOverleg in het kort

Hieronder vind je alle prioriteiten van het BoekenOverleg voor de komende vijf jaar op een rij en per bestuursniveau. Klik op een titel voor meer context.

— EUROPEES

1.1 Regulering teksten gegenereerd met AI

- Voer een heffing in op het gebruik van auteursrechtelijk beschermde teksten door AI-bedrijven, naar analogie met de reprografierechten.
- Verplicht een label voor boeken en teksten die gegenereerd of vertaald zijn met AI.
- Voer een verbod in op het toekennen van auteursrechten op teksten en vertalingen die geheel of gedeeltelijk gegenereerd zijn met AI.

1.2 Creative Europe en Erasmus+

Ondersteun het belang van internationale literaire samenwerking, en draag ze blijvend uit in Europa en in België.

— FEDERAAL

2.1 Aangepaste taxshelter

Stel het instrumentarium van de taxshelter in een aangepaste vorm ook ter beschikking van het letteren- en boekenvak.

2.2 **Sociale rechten voor alle zelfstandigen in bijberoep**

Laat zelfstandigen in bijberoep boven een netto-inkomen van 4.000 euro wél sociale rechten opbouwen.

2.3 **Fiscaliteit auteursrechten als roerende inkomsten**

Zorg voor een eenduidige interpretatie van auteursrechten, vereenvoudigde RSZ-procedures en het maximale behoud van auteursrechten als roerende inkomsten.

2.4 **Btw op boeken naar 0%**

- Ga bij herziening van de btw-wetgeving eerst in overleg met alle relevante belanghebbenden: de boekensector én de regionale en lokale overheden.
- Voer een 0%-btw-tarief op boeken in en erken het boek als een essentiële levensbehoefte.

2.5 **Omzetting van de European Accessibility Act naar Belgische wetgeving**

Betrek de sector bij de omzetting van de European Accessibility Act zodat de ambities haalbaar zijn.

2.6 **Lange residenties van residenten buiten Europa**

Volg de reeds bestaande visummogelijkheden adequaat op en werk een juridisch kader uit voor de langdurige opvang van vervolgte auteurs in België.

2.7 **Vrijheid van meningsuiting**

Bescherm onderdrukte en gevluchte auteurs maximaal en stel hen niet bloot aan bijkomende risico's.

— **VLAAMS**

3.1 **Leesoffensief**

- Zorg voor een gecoördineerde aanpak van het Leesoffensief, aangestuurd door een sterke governance-structuur die door alle betrokken beleidsdomeinen (Onderwijs, Cultuur, Welzijn en Samenleven) wordt gedragen en erkend, over beleidsdomeinen- en termijnen en bestuursniveaus heen.
- Erken en versterk de centrale rol die bibliotheken opnemen in het bevorderen van meervoudige geletterdheid, leesbevordering en e-inclusie.
- Investeer in kwaliteitsvolle deskundigheidsbevordering en professionalisering van kinderbegeleiders, leraren, bibliotheekmedewerkers en leesbevorderaars.
- Veranker inzetten op lezen structureel in de nieuwe eindtermen en leerplannen van het secundair en lager onderwijs én de lerarenopleiding. Integreer taalstimulering en aspecten van vroeggeletterdheid expliciet in de ontwikkelingsdoelen van het kleuteronderwijs en de kinderopvang.

3.2 **Kennisknooppunt voor het boekenvak**

Voorzie middelen, bovenop de begroting van Literatuur Vlaanderen, die geoormerkt worden voor onderzoek dat de sector als geheel ten goede komt.

3.3 **Het boekenvak is een economische sector**

- Integreer de subsidiëring van de Vlaamse deelname aan de Frankfurter Buchmesse opnieuw in het programma van Flanders Investment and Trade, net als extra steun voor andere internationale zakelijke en promotionele beurzen.

- Voorzie extra middelen voor professionele, commerciële en juridische ondersteuning voor uitgevers en auteurs.
- Stel de onderzoeks- en financieringsbudgetten van VLAIO open voor de culturele sector.

3.4 Boektopia

Voorzie een groeiscenario om het landelijke karakter van Boektopia nog verder te versterken en van november de boekenmaand van Vlaanderen te maken.

3.5 Leenvergoeding

Verhoog via een culturele bijpassing de vergoeding voor het uitlenen van fysieke boeken en kom samen met de leden van het BoekenOverleg tot een nieuwe en innovatieve regeling.

3.6 Overkoepelend beleid voor bibliotheken

- Oormerk de middelen die bedoeld zijn voor de bibliotheken.
- Erken de basisopdracht van de lokale openbare bibliotheek in een wetgevend kader.
- Zorg er zo voor dat elke Vlaamse burger een lokale bibliotheek heeft die nabij is, verankerd is in een breed netwerk en inzet op maatschappelijke uitdagingen.
- Geef een signaal aan hogescholen over het belang van de ondersteunende rol van schoolbibliotheken in het hoger onderwijs.

3.7 Programmering van literatuur in cultuurcentra en bibliotheken

Oormerk middelen van Cultuur, Jeugd en Media voor literaire programmering in en door cultuurcentra en bibliotheken.

3.8 Indexering van middelen voor literaire organisaties

Behandel literaire organisaties op dezelfde manier als andere structurele kunstorganisaties in het kader van het Kunsten-decreet zodat ook zij op een jaarlijkse indexering van de loon-massa kunnen rekenen.

3.9 Creatief schrijven is een vak

- Maak van 'creatief schrijven' een onderdeel van het onderwijscurriculum.
- Richt een onderbouw 'schrijven' in het Deeltijds Kunsten-onderwijs voor-16-jarigen op.
- Investeer meer in de opleiding 'schrijver' in het Deeltijds Kunstonderwijs voor volwassenen zodat alle 168 academies die aan kunnen bieden.
- Richt een geaccrediteerde opleiding 'creatief schrijven' op in het hoger onderwijs.

3.10 Ruimte voor literair erfgoed waarborgen

- Nodig het BoekenOverleg uit als gesprekspartner voor de onderwijskoepels bij de vertaling van de recent vernieuwde eindtermen (minimumdoelen) naar de leerplannen.
- Voorzie voldoende middelen om leerkrachten en scholen via participatieve projecten te laten kennismaken met literair en bibliothecair erfgoed.
- Investeer daarom vanuit Cultuur, Onderwijs, Welzijn, Economie en Inburgering substantieel en structureel in de culturele geletterdheid van deze en alle volgende generaties.

3.11 Voortzetting en uitbreiding van de Boon

- Zorg voor een voortzetting van de Vlaamse Literatuurprijs

de Boon, inclusief het leesbevorderingstraject dat er vanaf het begin integraal onderdeel van uitmaakt.

- Splits de verschillende doelgroepen verder uit en maak van de Boon een drievuldige prijs met gelijke beloning en aandacht voor fictie, non-fictie en kinder- en jeugdliteratuur.

LOKAAL

4.1 Boekstart

Investeer blijvend in het bewezen succes van Boekstart.

4.2 Centrale rol voor bibliotheken

- Zorg voor een indexering van de budgetten voor bibliotheken en vervang personeel dat uit dienst gaat door medewerkers die sterk zijn in het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen zoals geletterdheid, leesbevordering en e-inclusie.
- Geef bibliotheken een centrale rol in de meerjarenplanning bij die maatschappelijke uitdagingen en voorzie daarvoor de nodige financiële middelen.
- Zet in op een nabije, toegankelijke bibliotheek voor elke burger, zowel fysiek als digitaal.
- Zorg voor voldoende personeel met de juiste sectorgebonden competenties in de bibliotheken en voorzie middelen voor professionalisering.

4.3 Budgetten voor bibliotheken en cultuurcentra

Oormerk middelen voor bibliotheken en cultuurcentra en garandeer ze via meerjarige overeenkomsten.

VOLGEND:

EUROPEES ➔

1 EUROPEES

FEDERAAL

VLAAMS

LOKAAL

1.1 Regulering teksten gegenereerd met AI

De software en andere producten die door AI-bedrijven worden verkocht, zijn het resultaat van het niet-vrijwillige en niet-vergoede gebruik van miljoenen auteursrechtelijk beschermde afbeeldingen, privé-foto's en teksten. Deze openlijke schending van het auteursrecht moet worden gereguleerd, niet alleen voor de bescherming van deze teksten op zich, maar ook om auteurs in staat te blijven stellen om teksten te maken voor een groot en divers lezerspubliek.

Het BoekenOverleg vraagt

- een **Europese heffing op het gebruik van auteursrechtelijk beschermde teksten door AI-bedrijven**, naar analogie met de reprografierechten.
- een **verplicht label voor boeken en teksten die gegenereerd of vertaald zijn met AI**.
- een **verbod op het toekennen van auteursrechten op teksten en vertalingen die geheel of gedeeltelijk gegenereerd zijn met AI**.

1.2 Creative Europe en Erasmus+

Via programma's als Creative Europe en Erasmus+ ontstaan er belangrijke kansen voor Vlaamse organisaties om zich op een Europees podium te profileren. Daarvoor is het nodig dat de politiek zich in Europees verband uitspreekt over het belang van deze trajecten. Anderzijds is het belangrijk dat lokale spelers door bijvoorbeeld Creative Europe Desk Flanders op de hoogte blijven van deze internationale kansen. Om ook kleinere organisaties in staat te stellen succesvol Europese middelen aan te vragen, is een praktische én financiële ondersteuning in het voortraject noodzakelijk.

➔ *Het BoekenOverleg vraagt aan onze Europese vertegenwoordigers om in Europa en in België **het belang van internationale literaire samenwerking blijvend uit te dragen en concreet te ondersteunen.***

VOLGEND:

FEDERAAL ➔

2 FEDERAAAL

2.1 Aangepaste taxshelter

Al ruim een decennium zorgt de taxshelter-regeling voor een opvallende dynamiek in de audiovisuele sector en recenter ook in de podiumkunsten en de game-industrie. Het BoekenOverleg pleit ervoor om de taxshelter voor culturele doeleinden ook te implementeren in het letteren- en boekenvak om zo voor risicovolle en langdurige projecten de logica van het kortetermijnrendement te doorbreken. Te denken valt aan een Vlaamse Pleiade-reeks, meertalige kinderboeken voor kinderen die meertalig opgroeien, en aan essentiële maar economisch kwetsbare genres zoals poëzie.

➔ *Het BoekenOverleg vraagt aan de federale overheid om **het instrumentarium van de taxshelter** in een aangepaste vorm ook **ter beschikking te stellen van het letteren- en boekenvak**.*

2.2 Sociale rechten voor alle zelfstandigen in bijberoep

Auteurs werken in een kwart van de gevallen als zelfstandige in bijberoep en betalen daarvoor 20,5% RSZ-bijdragen op de netto-inkomsten. Als hun netto-inkomsten echter lager zijn dan 16.409 euro (bruto zo'n 24.000 euro of 2.000 euro per maand) bouwen ze geen extra sociale rechten op, ondanks een jaarlijkse bijdrage die kan oplopen tot 3.362 euro. Over een schrijverscarrière van 35 jaar betalen auteurs dus tot 117.670 euro aan bijdragen, zonder dat ze sociale rechten opbouwen.

➔ *Het BoekenOverleg vraagt deze onrechtvaardige situatie recht te zetten en **zelfstandigen in bijberoep boven een netto-inkomen van 4.000 euro wél sociale rechten te laten opbouwen.***

2.3 Fiscaliteit auteursrechten als roerende inkomsten

De aanpassing van het fiscale statuut van auteursrechten in 2023 zorgt voor veel onduidelijkheid en dus rechtsonzekerheid bij auteurs, uitgevers, literaire organisaties en fiscale ambtenaren, met risico op ongelijke behandeling. De uiteenlopende interpretaties over 'vergoedingen voor geleverde prestaties' versus 'inkomsten uit de overdracht' of de verlening van een licentie, van auteursrechten en naburige rechten, alsook van de 'wettelijke' en 'verplichte licenties' en de daarvan afgeleide verdeling van inkomsten over RSZ-vrije/RSZ-onderworpen inkomsten hebben een direct negatieve impact op de netto-inkomsten. Ze leiden bovendien tot bijkomende administratieve lasten voor de auteurs en voor degenen die de auteurs betalen voor bewezen diensten en rechten. Deze complexe, hooggespecialiseerde materie dreigt in het nadeel van de auteurs uit te pakken. Het BoekenOverleg beschikt over de kennis om de auteurs- en uitgeversbelangen adequaat te verdedigen en treedt hierover graag in overleg met de Federale Overheidsdienst Economie.

➔ *Het BoekenOverleg vraagt de Federale Overheidsdienst Economie om een **eenduidige interpretatie van auteursrechten, vereenvoudigde RSZ-procedures en het maximale behoud van auteursrechten als roerende inkomsten.***

2.4 Btw op boeken naar 0%

Het zou desastreus zijn als de btw op boeken verhoogd wordt bij een fiscale hervorming. Het BoekenOverleg pleit daarentegen voor een verlaging van de btw op boeken naar 0%. Hiermee erkent de federale overheid dat boeken tot de essentiële levensbehoeften behoren, zo noodzakelijk als ons dagelijks brood.

Een btw-verhoging op boeken zal een negatieve impact hebben op de koopkracht van miljoenen gezinnen en op de gemeenschappen die door de aankoop van boeken bijdragen aan bibliotheken en onderwijs. De negatieve gevolgen voor de Vlaamse uitgevers, auteurs én boekhandelaars zouden zeer groot zijn. Het verlagen van de btw kan er daarentegen voor zorgen dat het boek geen luxeproduct wordt.

➔ Het BoekenOverleg

- vraagt aan de federale overheid om **bij herziening van de btw-wetgeving eerst in overleg te gaan met alle relevante belanghebbenden**. Dit zijn niet alleen de boekensector maar ook de regionale en lokale overheden die door de aankoop van boeken bijdragen aan bibliotheken en onderwijs.
- pleit voor een **0%-btw-tarief op boeken** en daarmee om de **erkenning van het boek als een essentiële levensbehoefte**.

2.5 Omzetting van de European Accessibility Act naar Belgische wetgeving

In 2019 heeft het Europees Parlement de European Accessibility Act (EAA) goedgekeurd. Deze wet moest door alle Europese lidstaten uiterlijk op 28 juni 2022 omgezet zijn in lokale wetgeving en moet in 2025 van kracht zijn. Hij heeft betrekking op digitale producten, waaronder websites, elektronische boeken en de bijbehorende hard- en software.

De implementatie van de wetgeving nadert en heeft een grote impact op het publiceren. Om aan deze verplichting te kunnen voldoen, moeten uitgeverijen kennis en kunde zien te verkrijgen, nieuwe technologie implementeren en nieuwe werkwijzen verankeren in hun processen.

- ### ➔ Het BoekenOverleg vraagt om **betrokken te worden bij de omzetting van de European Accessibility Act**.
- Om dat voor verschillende spelers en hun doelgroepen mogelijk te maken, is **eerst onderling overleg en vervolgens financiële steun voor opleiding en implementatie** noodzakelijk.

2.6 Lange residenties van residenten buiten Europa

Binnen het ICORN-netwerk (International Cities of Refuge Network) zijn wereldwijd meer dan 70 steden vertegenwoordigd die schrijvers-mensenrechtenactivisten opvangen. Ook in Vlaanderen zijn meerdere steden bij dit netwerk aangesloten. Auteurs die wegens hun artistieke en intellectuele werk in eigen land worden vervolgd, kunnen dankzij dit netwerk tijdelijk worden opgevangen en ondersteund. De Belgische wetgeving voorziet echter geen gastovereenkomst voor zulke auteurs die een 'lang verblijf' (langer dan drie maanden) op uitnodiging van een erkende organisatie mogelijk maakt. Dit in tegenstelling tot andere Europese landen, zoals Denemarken en Frankrijk, waar andere ICORN-leden met hun regeringen al een passend kader hebben gevonden. Een voorbeeld hiervan in de Belgische context is de mogelijkheid om een Visum D van maximaal twee jaar te verlenen, specifiek aan ICORN-schrijvers, naar analogie van *scholarships* aan universiteiten (wetenschappelijk visum). Daarnaast slepen aanvragen via de al bestaande visumkanalen nodeloos lang aan. Het BoekenOverleg vraagt om de termijnen van dergelijke aanvragen te verkorten omdat de vertraging zorgt voor forse organisatorische problemen.

➔ Het BoekenOverleg vraagt om de **adequate opvolging van reeds bestaande visummogelijkheden** en de uitwerking van een **juridisch kader voor de langdurige opvang van vervolgte auteurs in België**.

2.7 Vrijheid van meningsuiting

België onderhoudt relaties met landen waar de vrijheid van meningsuiting met de voeten wordt getreden. Dat lijkt in de huidige mondiale wereld onvermijdelijk. Toch vragen we uitdrukkelijk om alertheid in dit verband. Er verblijven in ons land onder meer auteurs die om die reden uit hun land zijn gevlucht en die in hun land, maar ook daarbuiten, worden opgespoord. Deze auteurs zijn extra kwetsbaar wanneer officiële delegaties uit dergelijke landen met open armen worden ontvangen in België.

➔ ***Het BoekenOverleg vraagt de federale regering onderdrukte en gevluchte auteurs maximaal te beschermen en hen niet bloot te stellen aan bijkomende risico's.***

3.1 Leesoffensief

Om de leescrisis aan te pakken is een beleidsdomeinoverschrijdende en structurele aanpak vanuit een gedeelde visie op leesbevordering cruciaal. De urgentie van dit breed maatschappelijke probleem vertaalde zich in de vorige beleidsperiode in de opmaak van ‘Een Leesoffensief voor Vlaanderen’. Een zeer beloftevolle en ambitieuze actie-agenda werd voor de allereerste keer in gezamenlijke regie van de beleidsdomeinen Onderwijs, Cultuur en Welzijn opgemaakt.

Ondanks het sterke strategische langetermijnplan en de samenhangende set van doelstellingen en acties kreeg de uitvoering van het plan (nog) niet de nodige financiële zuurstof. De uitrol beperkte zich tot een aantal acties of piloottrajecten die her en der vanuit de betrokken beleidsdomeinen met eenmalige projectmiddelen werden uitgevoerd. Nochtans hamert de actie-agenda van het Leesoffensief nadrukkelijk op de realisatie van een aantal noodzakelijke randvoorwaarden zodat die interventies kunnen leiden tot duurzame effecten. Bovendien moeten de opgestarte piloottrajecten gecontinueerd of opgeschaald worden, uiteraard na een positieve evaluatie en beantwoordend aan de doelstellingen van het actieplan. Dat vraagt een meerjarige investering in extra mensen en middelen en/of versterking van erkende leesbevorderingsorganisaties om de uitrol van het actieplan met succes te kunnen volbrengen.

Het BoekenOverleg wil de verschillende expertises over het complexe proces dat lezen is, blijven samenbrengen. De culturele inbreng is erg belangrijk: leesbevorderingscampag-

nes en -programma's, literatuureducatie en auteurslezingen ondersteunen en verrijken het leesonderwijs en een vroege voorleesstart (Boekstart) bevordert de talige opvoedingsondersteuning van de allerjongsten. De spil in een breed vertakt Vlaams en lokaal leesbevorderingsnetwerk is de openbare bibliotheek. Het belang en de rol van bibliotheken verdient erkenning en de nodige financiering om zo daadkrachtig aan meervoudige leesbevordering te werken in een samenhangend geheel van e-inclusie, (digitale) geletterdheid, leesbevordering én leesplezier. Samen met de boekhandels en andere spelers uit het boekenvak kunnen bibliotheken de motor zijn in een levendige en toegankelijke leescultuur voor iedereen.

Lezers maken we samen, en dat vraagt volgehouden inspanningen vanuit verschillende beleidsdomeinen. Wanneer we werk willen maken van een doorgaande leeslijn en een brede, inspirerende en aanmoedigende leesomgeving, zowel in de thuis-, school- als vrijetijdsomgeving, is een kwaliteitsvolle basisinfrastructuur en een structurele, beleidsmatig breed gesteunde, samenwerking tussen alle betrokken spelers (kinderopvang, school, bibliotheek, jeugdverenigingen, socio-culturele organisaties, lokale besturen...) prioritair om verandering te bewerkstellingsen en nieuwe generaties lezers op weg te helpen.

Bovendien is lezen niet leeftijdsgebonden. Kunnen blijven lezen, ook als oudere, vraagt wel om inspanningen van burgers, bibliotheken en beleid. Bibliotheken, waaronder de Luisterpuntbibliotheek, leveren dergelijke inspanningen en met een vergrijzende bevolking is het essentieel dat zij die inspanningen in de toekomst verder kunnen intensiveren.

Het BoekenOverleg vraagt

- een **gecoördineerde aanpak, aangestuurd door een sterke governance-structuur** die door alle betrokken beleidsdomeinen (Onderwijs, Cultuur, Welzijn en Samenleven) wordt gedragen en erkend, **over beleidsdomeinen- en termijnen en bestuursniveaus heen**.
- **erkenning en versterking van de centrale rol die bibliotheken opnemen** in het bevorderen van meervoudige geletterdheid, leesbevordering en e-inclusie.
- een **investering in kwaliteitsvolle deskundigheidsbevordering en professionalisering van kinderbegeleiders, leraren, bibliotheekmedewerkers en leesbevorderaars**. Kwaliteitsvolle en duurzame professionalisering vraagt echter tijd en middelen en vervolgens de erkenning van zij die zich professionaliseren. Deze vorming en professionalisering moeten op grote schaal worden ingericht om écht een verschil te maken.
- een **duurzame leesaanpak en curriculaire verankering**. Inzetten op lezen hoort structureel verankerd te zijn in de nieuwe eindtermen en leerplannen, van het secundair en lager onderwijs én van de lerarenopleiding. Net zo goed moeten taalstimulering en aspecten van vroeggeletterdheid expliciet worden ingebed in de ontwikkelingsdoelen van het kleuteronderwijs en de kinderopvang.

3.2 Kennisknooppunt voor het boekenvak

Om een adequaat, informatiegedreven beleid te kunnen maken en evalueren, zijn er nieuwe inzichten nodig die vandaag de dag ontbreken. Discussies verzanden bij gebrek aan gedeelde data en we missen de (markt)analyses die ons verder kunnen brengen. Nochtans bezitten verschillende spelers in het veld gegevens die, eenmaal gecombineerd, kunnen leiden tot waardevolle inzichten. De wil om samen te werken en samen te innoveren is er, de capaciteit om die kennis samenwerking te laten uitgroeien tot wetenschappelijk onderbouwde onderzoeken is er niet. Dit is extra nijpend in een context waarin artificiële intelligentie het boekenvak confronteert met ingewikkelde en hooggespecialiseerde problematieken.

➔ Het BoekenOverleg vraagt **middelen, bovenop de begroting van Literatuur Vlaanderen, die geoormerkt worden voor onderzoek dat de sector als geheel ten goede komt.** Het BoekenOverleg wil een lichte beheersstructuur ontwerpen dat over deze middelen waakt en op jaarbasis meerdere opdrachten uit kan schrijven.

3.3 Het boekenvak is een economische sector

Het boekenvak is een economische sector van formaat, met een totale omvang van ongeveer 450 miljoen euro op jaarbasis. De sector moet dan ook blijvend een beroep kunnen doen op de gewestelijke VLAIO-subsidies, nationale en internationale investerings- en onderzoeksmogelijkheden die ook voor andere economische sectoren open staan. Daarnaast vraagt het boekenvak aandacht voor de steeds moeilijker positie die oorspronkelijk Nederlandstalige en in het Nederlands vertaalde boeken hebben ten opzichte van Engelstalige boeken.

- ➔ Het BoekenOverleg vraagt
- de dringende terugkeer van de **subsiëring van de Vlaamse deelname aan de Frankfurter Buchmesse** in het programma van **Flanders Investment and Trade** en extra steun voor andere internationale zakelijke en promotionele beurzen.
 - extra middelen voor de **professionele commerciële en juridische ondersteuning van uitgevers en auteurs.**
 - de **onderzoeks- en financieringsbudgetten van VLAIO** open te stellen voor de culturele sector.

3.4 Boektopia

Met de lancering van het vernieuwde Boektopia in 2023 heeft Vlaanderen weer een evenement waarmee de boekensector jaarlijks breed kan uitpakken, zowel op de beursvloer, als in de boekhandel, van bibliotheek tot literair podium en uiteraard ook volop in de media. Mede door de steun van de minister van Cultuur heeft Boektopia alles in zich om het nieuwe motorische moment in het boekenjaar te worden en ditmaal niet slechts op één locatie, maar door heel Vlaanderen en in de hele maand november. Het is van het grootste belang dat Boektopia in de komende jaren kan doorgroeien, met meer auteursoptredens en voorleessessies en de opstart van een B2B-programma. De ambitie is om het boek in november in heel Vlaanderen onder de aandacht te brengen en alle initiatieven onder één noemer samen te brengen.

➔ *Het BoekenOverleg vraagt, volgend op het succes van Boektopia, een **groeiscenario om het landelijke karakter van Boektopia nog verder te versterken en van november de boekenmaand van Vlaanderen te maken.***

3.5 Leenvergoeding

Net als in het overgrote deel van de Europese landen worden de leenvergoedingen in Vlaanderen door de overheid betaald. Deze vergoeding blijft echter al jarenlang ver achter bij het Europese gemiddelde, terwijl we Vlaanderen liever in de kopgroep zouden zien. Het is dan ook tijd dat de leenvergoeding voor fysieke boeken wordt herzien. Daarbij is het essentieel om samen met de auteurs, uitgevers, bibliotheken en de overige spelers uit het BoekenOverleg te komen tot een innovatieve regeling die niet alleen een verhoging van de leenvergoeding inhoudt, maar ook een extra stimulans zal zijn voor het lezen in het algemeen en het bibliotheekbezoek in het bijzonder.

➔ *Het BoekenOverleg vraagt aan de Vlaamse overheid om via een **culturele bijpassing de vergoeding voor het uitlenen van fysieke boeken te verhogen** en om samen met de leden van het BoekenOverleg tot **een nieuwe en innovatieve regeling** te komen.*

3.6 Overkoepelend beleid voor bibliotheken

Sinds de verhuizing van de middelen voor de bibliotheken van het Vlaamse naar het lokale niveau, leven veel bibliotheken in onzekerheid. Iedere gemeente kan het budget voor de plaatselijke bibliotheek naar eigen goeddunken bepalen. Budgetten, takenpakketten en publiekswerking fluctueren hierdoor sterk. Er is nood aan een overkoepelend beleid voor bibliotheken.

Enkel met voldoende middelen en een bijbehorend brede missie kunnen bibliotheken hun rol als informatie- en kennisverstrekker, als leesbevorderaar bij uitstek en als laagdrempelige ontmoetings- en studieplek waarmaken.

We benoemen graag apart de hogeschoolbibliotheken. Zij dragen bij aan de vorming van mediawijze, informatievaardige en geletterde studenten. Daarnaast ondersteunen ze ook leerkrachten en bieden ze een laagdrempelige omgeving aan waar studenten in contact komen met fysieke en digitale literatuur.

-
- ➔ *Het BoekenOverleg vraagt*
- *aan de Vlaamse overheid om de **middelen die bedoeld zijn voor de bibliotheken te oormerken.***
 - *aan de minister van Cultuur om de **basisopdracht van de lokale openbare bibliotheek te erkennen in een wetgevend kader.** Op die manier heeft elke Vlaamse burger in de toekomst **een lokale bibliotheek die nabij is, verankerd is in een breed netwerk en inzet op maatschappelijke uitdagingen.***

- *aan de minister van Onderwijs om **aan hogescho-
len een signaal te geven over het belang van de
ondersteunende rol van schoolbibliotheken in
het hoger onderwijs.***

3.7 Programmering van literatuur in cultuurcentra en bibliotheken

In een bloeiend literair landschap komen huidige en toekomstige lezers op tal van plekken in contact met boeken en hun auteurs. Buiten de literaire organisaties in strikte zin, was er in Vlaanderen decennialang sprake van een ruim aanbod aan literaire programmering in cultuurcentra en bibliotheken.

Met de overheveling van de bibliotheekmiddelen naar het lokale niveau en de budgettaire en personele druk die rust op de cultuurcentra, stelt het BoekenOverleg vast dat de inkrimping van de literaire programmering een onbedoeld negatief bijeffect is. Waar waardevolle literaire voorstellingen voorheen via tournees in heel Vlaanderen uiteenlopende lokale publieken bereikten, zien we nu dat vooral de kleinere cultuurcentra nauwelijks nog aandacht voor het geschreven woord hebben.

-
- ➔ *Het BoekenOverleg vraagt om **middelen van Cultuur, Jeugd en Media te oormerken voor literaire programmering in en door cultuurcentra en bibliotheken.***

3.8 Indexering van middelen voor literaire organisaties

Literatuur Vlaanderen ondersteunt vandaag tien literaire organisaties waarmee een vijfjarige beheersovereenkomst is afgesloten. De werkmiddelen van deze organisaties komen (zo goed als) integraal van Literatuur Vlaanderen. Waar de organisaties met structurele ondersteuning via het Kunstendecreet op een indexatie van het standaard vastgelegde loonaandeel van 60% kunnen rekenen, is er voor de literaire organisaties niets voorzien. Door het uitblijven van die indexering moeten deze organisaties elk jaar besparen en naar het einde van een beleidsperiode toe steeds moeilijkere keuzes maken. De slagkracht van de organisaties, met name het deel dat aan programma's en auteursoptredens kan worden uitgegeven, gaat op die manier sterk achteruit. In 2022 werd er een historische correctie doorgevoerd dankzij een eenmalige budgetverhoging, die intussen evenwel is verdampt door de loonkoststijging van 11% in 2023.

➔ *Het BoekenOverleg vraagt **dat literaire organisaties op dezelfde manier worden behandeld als andere structurele kunstorganisaties in het kader van het Kunstendecreet** zodat ook zij op een jaarlijkse indexering van de loonmassa kunnen rekenen.*

3.9 Creatief schrijven is een vak

Creatief schrijven is een vak dat je kan leren, net als musiceren, acteren en dansen. Toch is er binnen het regulier (kunst)onderwijs weinig aandacht voor dat vakgebied. Creatief schrijven komt, in tegenstelling tot andere kunstdisciplines, nauwelijks aan bod in het huidige onderwijscurriculum. Dat is een gemiste kans, te meer omdat er een aangetoond verband bestaat tussen creatief schrijven en leesvaardigheid. Bovendien tonen ervaringen in Nederland aan dat door schrijfopleidingen erkende auteurs meer kansen hebben op de arbeidsmarkt. Omdat creatief schrijven de basis van het boekenvak vormt, is een inhaalbeweging binnen het onderwijs noodzakelijk.

➔ *Het BoekenOverleg vraagt de minister van Onderwijs*

- *om van 'creatief schrijven' een onderdeel van het curriculum te maken*
- *om de **oprichting van een onderbouw 'schrijven' in het Deeltijds Kunstonderwijs voor-16-jarigen**, naar analogie met andere kunstdisciplines*
- *om **meer investeringen in de opleiding 'schrijver' in het Deeltijds Kunstonderwijs voor volwassenen** zodat alle 168 academies die kunnen aanbieden*
- *om een **geaccrediteerde opleiding 'creatief schrijven' in het hoger onderwijs**, met een erkend diploma als uitkomst*

3.10 Ruimte voor literair erfgoed waarborgen

Om het bibliothecair en literair erfgoed voldoende dynamisch voor het voetlicht te blijven brengen, pleit het BoekenOverleg ervoor dat de Vlaamse overheid haar subsidiebeleid afstemt op het aantal en de omvang van de opdrachten die ze in het Cultureel-Erfgoeddecreet en in het KANTL-decreet heeft vastgelegd. Om het erfgoed te (her-)dynamiseren, actualiseren en contextualiseren, is ook het onderwijs van cruciaal belang. Het ontwikkelen en bevorderen van een multidisciplinaire gevoeligheid voor bibliothecair en literair erfgoed bij de schoolgaande jeugd bevordert de interesse in geschiedenis, kunst, taal en literatuur in haar rijke verscheidenheid. Een verankering van dit erfgoed in het lessenpakket zou het bereiken van die doelgroep vergemakkelijken.

➔ Het BoekenOverleg

- werpt zichzelf op als **gesprekspartner voor de onderwijskoepels bij de vertaling van de recent vernieuwde eindtermen (minimumdoelen) naar de leerplannen.**
- pleit voor **middelen om leerkrachten en scholen via participatieve projecten te laten kennismaken met literair en bibliothecair erfgoed.**
- roept de ministers van Onderwijs, Welzijn, Economie en Inburgering op om **substantieel en structureel te investeren in de culturele geletterdheid van deze en alle volgende generaties.**

3.11 Voortzetting en uitbreiding van de Boon

Sinds de eerste uitreiking van de nieuwe Vlaamse literatuurprijs de Boon is er een duidelijk positief effect op de bekendheid en de verkoop van de genomineerde boeken. Niet alleen is de Boon een volwaardige prijs voor fictie en non-fictie voor volwassen lezers. Het is bovendien de grootste kinder- en jeugdboekprijs van het taalgebied. De diverse (stads)trajecten met bibliotheken en scholen werpen hun vruchten af. Gaststeden ontvangen de Boon met veel egards en de nationale uitstraling van de prijs vertaalt zich ook steeds meer op internationaal vlak, met name door de gestegen zichtbaarheid in Nederland.

➔ Het BoekenOverleg vraagt

- om de **voortzetting van de Vlaamse literatuurprijs de Boon als zodanig, inclusief het leesbevorderingstraject** dat er vanaf het begin integraal onderdeel van uitmaakt.
- om te overwegen de **verschillende doelgroepen verder uit te splitsen en van de Boon een driedivuldige prijs te maken, met gelijke beloning en aandacht voor fictie, non-fictie en kinder- en jeugdliteratuur.**

4 LOKAAL

4.1 Boekstart

Cruciaal in het bevorderen van vroeggeletterdheid is het contact met boeken en voorlezen op jonge leeftijd. Internationaal stapelt het wetenschappelijke bewijs zich op dat het programma Boekstart hier zeer succesvol in is. Vlaanderen geldt als een voorbeeldregio, met 90% van de gemeenten die het programma ondersteunt. Boekstart wordt gedeeltelijk gefinancierd op het lokale niveau en op het Vlaamse niveau (via Iedereen Leest). Het is van het grootste belang om deze investeringen op peil te houden en daarnaast het programma uit te rollen naar de plekken die nog geen Boekstartgemeente zijn.

➔ *Het BoekenOverleg vraagt om **blijvende investeringen van het lokale niveau in het bewezen succes van Boekstart.***

4.2 Centrale rol voor bibliotheken

Een bibliotheek moet dicht bij de burgers staan, met een dienstverlening die voor alle inwoners makkelijk bereikbaar en toegankelijk is. Het IFLA-UNESCO manifest voor de openbare bibliotheek beveelt lokale overheden met klem aan de ontwikkeling van het openbare bibliotheekwerk te ondersteunen en zich er actief voor in te zetten. Lokale besturen moeten openbare bibliotheken in hun meerjarenplan een belangrijke rol geven bij de aanpak van maatschappelijke uitdagingen zoals geletterdheid, leesbevordering en e-inclusie. Voor die centrale rol heeft de bibliotheek gekwalificeerd personeel nodig, met voldoende tijd en financiële middelen om navormingen te volgen en deel te nemen aan netwerkmomenten.

Het lokale bestuur is ook het best geplaatst om een goede en integrale samenwerking tussen de lokale openbare bibliotheek en andere gemeentediensten en met intermediaire partners zoals onderwijs, verenigingen, literaire organisaties en andere initiatieven te ondersteunen en stimuleren.

Het BoekenOverleg

- pleit ervoor ***budgetten voor bibliotheken minstens te indexer******en, en personeel dat uit dienst gaat te vervangen door medewerkers die sterk zijn in het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen zoals geletterdheid, leesbevordering en e-inclusie.***
- vraagt om ***bibliotheken een centrale rol te geven in de meerjarenplanning bij die maatschappelijke uitdagingen*** en daarvoor ***de nodige financiële middelen*** te voorzien.
- vraagt om in te zetten op een ***nabije, toegankelijke bibliotheek voor elke burger, zowel fysiek als digitaal.***
- vraagt om ***voldoende personeel met de juiste sectorgebonden competenties te voorzien in de bibliotheken en middelen te voorzien voor professionalisering.***

4.3 Budgetten voor bibliotheken en cultuurcentra

Volgens het BoekenOverleg was de ongeoormerkte overheveling van de middelen voor Cultuur, Jeugd en Media voor bibliotheken en cultuurcentra naar het lokale niveau een vergissing. Het zal vele jaren duren om dit recht te trekken. In de tussentijd roepen wij lokale bestuurders op om hun verantwoordelijkheid te nemen en hun bevoegdheden aan te wenden om deze oormerking op lokaal niveau alsnog te garanderen.

➔ *Het BoekenOverleg vraagt aan lokale bestuurders om **middelen voor bibliotheken en cultuurcentra te oormerken en via meerjarige overeenkomsten te garanderen.***

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

BoekenOverleg
Voorzitter: Willem Bongers-Dek
p/a Literatuur Vlaanderen
Lange Leemstraat 57
2018 Berchem

Contact

Willem Bongers-Dek
boekenoverleg@literatuurvlaanderen.be
0494 67 98 95

Redactie

BoekenOverleg

Lay-out

Maarten Deckers

Overname van inhoud uit deze brochure
is alleen toegelaten mits bronvermelding.

© Memorandum BoekenOverleg 2024
Alle rechten voorbehouden.

Bijlagen

Beleid rond grensoverschrijdend gedrag

De werkgroep GOG¹ bereidt al enkele maanden een voorstel voor om de leemte rond vertrouwenspersonen/vertrouwelijke aanspreekpunten² in de literaire sector aan te pakken. Daarvoor heeft ze nu een plan klaar, dat ze graag met het Forumoverleg deelt om feedback te ontvangen en de goedkeuring te krijgen om het plan uit te rollen.

Probleemstelling

Freelance literaire makers en professionals kunnen nergens terecht

De wetgeving voorziet vandaag in een uitgebreid kader voor werknemers van bedrijven en organisaties rond welzijn, maar heeft dat niet voor mensen die op zelfstandige basis actief zijn in een sector. Een literaire maker die iets heeft meegemaakt tijdens bijvoorbeeld een residentie of optreden op een literair festival, kan op dit moment meestal geen melding doen van dat voorval (tenzij die specifieke organisatie hier extra stappen voor heeft genomen). Daarnaast zijn de gevolgen vaak groot: door het niet meer kunnen samenwerken met bepaalde opdrachtgevers, verliest de maker ook kansen en inkomen.

Literaire organisaties hebben te weinig mensen of middelen om een interne vertrouwenspersoon op te leiden

Hoewel de wetgeving voorziet in een kader voor vertrouwenspersonen in literaire organisaties, ontbreekt het die organisaties vaak aan tijd, mensen en middelen om iemand intern tot vertrouwenspersoon op te leiden. Wanneer een organisatie bovendien uit maar enkele medewerkers bestaat, kan het moeilijk zijn om interne conflicten op te lossen met iemand die dicht bij het probleem staat.

Werknemers van literaire organisaties kunnen wel terecht bij het [Vlaams Meldpunt](#), maar die medewerkers hebben amper kennis van het literaire veld. De sector heeft nood aan een aanspreekpunt dat de sector van binnenuit kent.

Aanwerving

Poule van drie

We willen een **poule van drie vertrouwenspersonen/vertrouwelijke aanspreekpunten** op freelance basis aanwerven. Zowel zelfstandige literaire makers/professionals als werknemers van (kleine) literaire organisaties zonder eigen

¹ Leden van de werkgroep: Lisa Van der Auwera en Astrid Haerens (VAV), Pim Cornelussen en Anke Tilley (OLO), Esther de Gries en Lore Piers (Literatuur Vlaanderen).

² Een vertrouwenspersoon werkt enkel voor werknemers met een arbeidscontract.

‘Vertrouwenspersoon’ is een beschermd begrip in die context. Een vertrouwelijk aanspreekpunt voert in principe dezelfde taken uit, maar kan dat ook doen voor bijvoorbeeld een literaire maker die geen arbeidscontract heeft en dus op zelfstandige basis opdrachten uitvoert.

vertrouwenspersoon kunnen beroep doen op hun diensten. De drie personen zijn opgeleid als vertrouwenspersoon, maar treden afhankelijk van de melder op als vertrouwenspersoon of als vertrouwelijk aanspreekpunt.

In een eerste versie van dit voorstel werd er gekozen om één persoon aan te werven als vertrouwelijk aanspreekpunt, louter voor freelance literaire makers en professionals. Omdat er zich ook een probleem stelt bij werknemers van literaire organisaties en omdat het sowieso goed is dat een melder bij meerdere personen terecht kan, werd het voorstel aangepast naar een poule van drie personen die beide groepen melders kunnen combineren.

Functieprofiel

Het BoekenOverleg zoekt een poule van drie personen die als **freelance vertrouwenspersoon en vertrouwelijk aanspreekpunt** kunnen optreden voor enerzijds werknemers van kleine literaire organisaties zonder eigen vertrouwenspersoon en anderzijds voor freelancers in de literaire sector zonder vaste werkgever. In het functieprofiel wordt verder de term vertrouwelijk aanspreekpunt gehanteerd.

Een vertrouwelijk aanspreekpunt luistert, adviseert en bemiddelt bij welzijnsbelemmerende situaties op de werkvloer, bijvoorbeeld bij grensoverschrijdend gedrag (waaronder pesterijen, geweld, ongewenst seksueel gedrag), conflicten of een te hoge werkdruk. Als vertrouwelijk aanspreekpunt ben je doorheen het jaar ad hoc beschikbaar voor occasionele interventies. Je hebt een opleiding gevolgd of bent bereid zo snel mogelijk een opleiding te volgen. Het BoekenOverleg vergoedt dan de opleidingskosten. Je wordt aangesteld als vertrouwelijk aanspreekpunt met een overeenkomst op zelfstandige basis. Een bestaande functie of ervaring als vertrouwenspersoon bij andere organisaties is welkom maar niet noodzakelijk.

Naast kennis omtrent het functioneren van vertrouwelijke aanspreekpunten verwacht het BoekenOverleg ook dat je sectorspecifieke kennis van het boekenvak hebt. Literaire makers zijn bijvoorbeeld zelden in dienst bij organisaties en bevinden zich daardoor vaker in kwetsbare situaties. Daarnaast zijn de gevolgen vaak groter: door het niet meer kunnen samenwerken met bepaalde opdrachtgevers, verliest de maker ook kansen en inkomen. De literaire sector heeft dan ook nood aan een onafhankelijk en centraal vertrouwelijk aanspreekpunt, zonder professionele banden met organisaties of instellingen, die de sector van binnenuit kent.

Wat verwachten we?

- Na een verzoek voor gesprek, plan je binnen de 10 dagen een gesprek waarbij je luistert, adviseert en informeert; je maakt behoeften en emoties inzichtelijk en zoekt mee naar de verschillende opties om conflict- of probleemsituaties aan te kaarten en/of te deblokken. Je biedt concrete

handvatten voor de persoon om het probleem zelf of samen op te lossen, hebt een bemiddelende rol of biedt begeleiding bij de formele procedure.

- Je voert de vertrouwelijke administratie rond meldingen en/of interventies en maakt een beknopt jaarverslag.
- Je volgt jaarlijks de verplichte intervisie-sessie voor vertrouwenspersonen.

Wie ben jij?

- Je bent integer, toegankelijk en betrouwbaar.
- Je bent je bewust van je beroepsgeheim.
- Je hebt sterke communicatieve en analytische vaardigheden.
- Je opereert zelfstandig.
- Je bent in staat een delicate kwestie objectief te bekijken.
- Je hebt affiniteit met de literaire sector.

Wat bieden wij?

- Een overeenkomst op freelance basis voor een jaar
- Een budget van 5.000 euro om je te vergoeden voor je werk tijdens dat jaar (als blijkt dat er meer nodig is, kan dat besproken worden)
- Een verlenging van de overeenkomst bij een positieve evaluatie en voldoende budget

We vinden het belangrijk een inclusieve werkomgeving te bieden waarin iedereen gelijke kansen krijgt. Daarom moedigen we iedereen —ongeacht gender, functiebeperking, afkomst, levensbeschouwing, seksuele oriëntatie of leeftijd— aan om te solliciteren.

Om je te kandideren voor deze rol, vragen we om een cv en motivatiebrief. Vertel waarom je deze rol in het literaire veld wil opnemen. Geef ook mee in welke regio's in Vlaanderen je beschikbaar bent voor eventuele fysieke gesprekken.

Procedure

- Er wordt een **adviserend team** van drie personen samengesteld met diverse expertise om de aanwerving onafhankelijk te laten verlopen. We denken daarbij aan een medewerker van het Vlaams Meldpunt (Mirte Vanbockryck, Viktor Van der Veken), een beleidsmaker bij Sociaal Fonds Podiumkunsten (Christa Criel) en een vertrouwenspersoon uit een andere maar aanleunende sector (Nelle Hens, Barbara Raes).
- Er wordt een **functieprofiel** opgesteld en gecontroleerd door het BoekenOverleg en het adviserend team om een open oproep te verspreiden.
- De **open oproep** wordt communicatief voorbereid door Literatuur Vlaanderen en verzonden vanuit het BoekenOverleg. Er wordt gevraagd aan de leden om die oproep via de eigen communicatiekanalen naar de achterban te delen.
- De werkgroep en het adviserend team ontvangen de sollicitaties en maken een eerste **selectie** op basis van de brieven. Een tweede selectie gebeurt op basis van een kennismakingsgesprek.

- De werkgroep en het adviserend team doen hun voorstel voor drie kandidaten aan het BoekenOverleg, dat finaal de selectie goedkeurt.

Werking van de poule vertrouwenspersonen/vertrouwelijke aanspreekpunten

De werkgroep GOG heeft onderstaand voorstel uitgedacht. Dit zal nog bijgesteld worden op basis van feedback van het BoekenOverleg, het adviserend team en de uiteindelijk geselecteerde poule vertrouwenspersonen/vertrouwelijke aanspreekpunten.

- **Brede communicatiecampagne**

De geselecteerde poule wordt voorgesteld in een communicatiecampagne, die niet alleen de basisinformatie over het nieuwe 'meldpunt' meegeeft, maar ook sensibiliseert en informeert. Denk daarbij aan een workshop rond gedragscodes in het Forumoverleg/OLO, artikels met best practices, een duidelijke flowchart over wanneer je waar en bij wie terecht kunt...

- **Aanspreekbaarheid**

Elke vertrouwenspersoon krijgt een eigen profiel op de website van het BoekenOverleg, met duidelijke informatie over hun rol, expertise en contactgegevens. Melders kunnen gericht één vertrouwenspersoon contacteren als ze een voorkeur hebben. Er is ook een algemeen meldadres beschikbaar voor meldingen waarbij de melder geen voorkeur heeft; deze meldingen worden intern verdeeld.

- **Verloop van een melding**

Na ontvangst van een melding zal de gekozen/toegewezen vertrouwenspersoon contact opnemen met de melder. Op vraag van de melder wordt er een gesprek georganiseerd waarin geluisterd, geadviseerd en geïnformeerd wordt. De vertrouwenspersoon maakt de behoeften en emoties inzichtelijk en zoekt mee naar de verschillende opties om conflict- of probleemsituaties aan te kaarten en/of te deblokkeren. De vertrouwenspersoon biedt ondersteuning op maat en verwijst waar zinvol door naar andere instanties.

- **Vertrouwelijke administratie en rapportering**

Elke vertrouwenspersoon houdt een vertrouwelijk dossier bij van meldingen en eventuele interventies. De vertrouwenspersonen stemmen onderling af over de vorm en inhoud van een beknopt jaarverslag voor het BoekenOverleg, waarin trends worden aangetoond en aanbevelingen worden gedeeld zonder individuele casussen te onthullen.

- **Intervisiemoment**

Jaarlijks nemen de drie vertrouwenspersonen deel aan een verplichte intervisie-sessie, waarin ze ervaringen uitwisselen, reflecteren op hun aanpak en samen leren. Deze sessie draagt bij aan de professionalisering en afstemming van hun werking

- **Autonomie en samenwerking**

Elke vertrouwenspersoon handelt autonoom in het behandelen van meldingen, maar de poule gaat een gedeeld engagement aan: eenduidige communicatie naar de sector, het delen van inzichten en het bewaken van de kwaliteit van de dienstverlening en het gezamenlijk opstellen van een jaarverslag en het opvolgen van structurele signalen.

Financiering

De aanwerving en werking van deze poule kost natuurlijk geld. De werkgroep stelde een voorlopige kostenraming op:

Kosten

Opleiding vertrouwelijk aanspreekpunt (x3)	€ 2.550,00
Een jaar freelance vertrouwelijk aanspreekpunt (x3)	€ 15.000,00
Drie externe commissieleden (voorbereiding & 2 verg)	€ 1.320,00
Onvoorziene kosten (intervisies, vergaderingen, logistiek...)	€ 1.000,00
TOTAAL	€ 19.870,00

In het beste geval zijn er voldoende kandidaten die de opleiding al gevolgd hebben. Dan vallen de opleidingskosten weg. De vergoeding voor de vertrouwelijke aanspreekpunten is voorlopig ingeschat op 5.000 euro per persoon per jaar. Dat bedrag kan lager of hoger uitvallen op basis van het aantal behandelde meldingen. We stellen voor om in overeenkomst met de geselecteerde kandidaten en met advies van de adviesgroep een faire vergoeding af te spreken, die bijvoorbeeld maandelijks gefactureerd kan worden. De vergoeding voor de externe commissieleden (adviesgroep) zijn gebaseerd op de tarieven van Literatuur Vlaanderen voor de commissiewerking.

Om deze kosten te dekken, kunnen we aanspraak doen op drie inkomstenbronnen:

- Eigen middelen (uit bijdrages leden van het BoekenOverleg): max. 5.000 euro per jaar, wat het merendeel van de ledenbijdrage zou zijn;
- Middelen uit de stuurgroep grensoverschrijdend gedrag van het Departement CJSM: daar kunnen we een aanvraag voor indienen midden september;
- Middelen uit abonnementssysteem van OLO: nog informatie te ontvangen van het OLO.

Gedragcode voorstel – korte versie

1. We communiceren en benaderen elkaar op een **respectvolle, integere en vriendelijke manier**. Hierbij is er geen plaats voor (verbaal, fysiek of digitaal) gedrag dat de psychische en fysieke integriteit kan aantasten. Hierbij verwijzen we naar o.m. machtsmisbruik, ongewenst seksueel gedrag, geweld, pesten en discriminatie op basis van diversiteitskenmerken. Elke vorm van seksisme, racisme, validisme, *ageism*, discriminatie op basis van seksuele oriëntatie, genderidentiteit of - expressie, klasse of religie is onaanvaardbaar.
2. **We respecteren elkaars (persoonlijke) grenzen**. Wat de ene persoon als aanvaardbaar of aangenaam beschouwt, kan voor de ander grensoverschrijdend zijn. We maken ruimte voor dialoog, geven grenzen aan waar mogelijk en vragen om verduidelijking wanneer er twijfel ontstaat.
3. We zijn ons attent van de **verschillende rol(len)** die we innemen tijdens interacties. Tijdens projecten maken we hier duidelijke afspraken over. Dit is extra belangrijk wanneer men een dubbele rol inneemt (i.e. een programmator kan ook de rol als literaire maker aannemen, een literaire maker kan ook recensent zijn, etc). We (h)erkennen de machtspositie die al dan niet aan onze literaire rol verbonden is en maken die bespreekbaar.
4. We letten op **vrijwillige en enthousiaste toestemming** (ofwel consent) tijdens onze interacties binnen de literaire sector. Hieronder verstaan we een 'ja' die vrij gegeven is, omkeerbaar (men kan en mag zich bedenken, een initiële 'ja' kan doorheen de interactie ingetrokken worden), geïnformeerd (men weet wat er gaat gebeuren), enthousiast (twijfel, geen reactie of verstijving is geen toestemming) en specifiek (toestemming voor de ene handeling is niet automatisch toestemming voor een andere handeling).
5. We voorzien een **centraal aanspreekpunt** die duidelijk kenbaar wordt gemaakt aan het begin van elke samenwerking. Daarnaast voorzien we de contactgegevens van **de overkoepelende vertrouwenspersoon** binnen de literaire sector en **de interne vertrouwenspersoon** binnen een organisatie. We streven naar een vertrouwenspersoon met **een onafhankelijke positie** binnen de organisatie. We voorzien en communiceren vooraf over **heldere protocollen** wanneer zich een conflict of ongewenst gedrag voordoet. Vertrouwelijkheid en privacy worden in het hele proces gerespecteerd.
6. Als **omstanders** zijn we ons ervan bewust dat we **positieve** invloed kunnen hebben op situaties van grensoverschrijdend gedrag. We zijn alert op signalen zoals verbale intimidatie of fysieke agressie en grijpen bij ernstige alarmtekens vroegtijdig in om escalatie te voorkomen.

Ongewenst gedrag dient te allen tijde te worden aangepakt; hetzij door rechtstreeks met de betrokken personen te praten, hetzij door derden in te schakelen. **Het doel**

van de gedragscode is om deze principes expliciet onder de aandacht te brengen. De gedragscode geldt zowel voor medewerkers als auteurs, residenten, freelancers uit de sector. Een positief werkklimaat vraagt om een actieve bijdrage van iedereen, niet alleen ten aanzien van het eigen gedrag, maar ook door **een waakzame houding** ten aanzien van elke vorm van ongewenst gedrag die in de eigen omgeving wordt waargenomen.

Protocollen

Op te stellen door elke organisatie individueel?

Voorbeeld:

- 1. De interne/externe vertrouwenspersoon luistert naar alle betrokken partijen*
- 2. Conflicten oplossen via interne/externe bemiddeling*
- 3. Actie ondernemen als wordt aangetoond dat individuen of groepen respectloos met elkaar omgaan, anderen uitsluiten of schade berokkenen.*
- 4. Indien nodig op zoek gaan naar professionele expertise en externe ondersteuning.*
- 5. Sancties in de vorm van: waarschuwing, tijdelijke schorsing/verwijdering, staken van een project.*